

”ئەتكى قۇياش“ — ياشلار - ئۆسمۈرلەر ئوقۇشلۇقى
دۆلەتنىڭ ”11 - بەش يىللىق پىلان“ مەزگىلىدىكى نۇقتىلىق كىتاب تۈرى

بىگىشىن

ئەدەبىيات پېشوالىرىنىڭ بالىلار ئەدەبىياتى ئوقۇشلۇقى

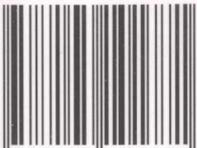
مىللەتلەر نەشرىياتى

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكەتى
ئۇيغۇر كىتابلىرىنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

翻 译 阿不都拉·毛拉
责 任 编 辑 夏木斯亚
责 任 校 对 塞比耶·艾合太木
民文封面设计 吾要

ISBN 978-7-105-10177-1

9 787105 101771 >

定价：6.00 元

”ئەتكى قۇياش“ — ياشلار - ئۇسمۇرلەر ئوقۇشلۇقى
دۆلەتنىڭ ”11 - بەش يىللىق پىلان“ مەزگىلىدىكى نۇقتىلىق كىتاب تۈرى

بىگىشىن

ئەدەبىيات پېشۋالىرىنىڭ بالىلار ئەدەبىياتى ئوقۇشلۇقى

تەرجىمە قىلغۇچى: ئابدۇللا موللا

مىللەتلەر نەشرىياتى

بېيجىڭ

图书在版编目(CIP)数据

冰心：维吾尔文/冰心著；阿不都拉·毛拉译. —北京：民族出版社，2009. 7

(托起明天的太阳. 文学大师启蒙读本)

ISBN 978-7-105-10177-1

I. 冰... II. ①冰... ②阿... III. 儿童文学—作品综合集—中国—现代—维吾尔语(中国少数民族语言) IV. I286

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2009)第 119728 号

责任编辑：夏木斯亚

责任校对：赛比耶·艾合太木

出版发行：民族出版社 <http://www.mzcsbs.com>.

社 址：北京市和平里北街 14 号 邮编：100013

电 话：010-64290862 (维文室)

印 刷：北京艺辉印刷有限公司

版 次：2009 年 7 月第 1 版 第 1 次印刷

开 本：850×1168 毫米 1/32

印 张：2.75

印 数：0001-3000

定 价：6.00 元

ISBN 978-7-105-10177-1/I. 2061 (维 293)

本书根据中国少年儿童出版社 2006 年 4 月第 1 版第 1 次印刷版本
翻译出版。

بۇ كىتاب جۇڭگو ئۆسمۈرلەر- بالىلار نەشرىياتى 2006- يىلى 4- ئايدا
نەشر قىلغان 1- نەشرى 1- باسمىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

مەسئۇل مۇھەررىر: شەمسىيە تۇرسۇن
مەسئۇل كوررېكتور: سەبىيەم ئەختەم

بىگىشەن

تەرجىمە قىلغۇچى: ئابدۇللا موللا

نەشر قىلغۇچى	:	مىللەتلەر نەشرىياتى
ئادرېسى	:	بېيجىڭ شەھىرى خېبىڭلى شىمالىي كوچا 14- قورۇ
	:	پوچتا نومۇرى: 100013 تېلېفون: 010-64290862
ساتقۇچى	:	جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
باسقۇچى	:	بېيجىڭ يىخۇي باسما چەكلىك شىركىتى
نەشرى	:	2009- يىلى 7- ئايدا 1- قېتىم نەشر قىلىندى
بېسىلىشى	:	2009- يىلى 7- ئايدا 1- قېتىم بېسىلدى
ئۆلچىمى	:	850×1168 م.م 32 كەسلەم
باسما تاۋىقى	:	2.75
سانى	:	0001-3000
باھاسى	:	6.00 يۈەن

ISBN 978-7-105-10177-1/I. 2061 (维 293)

مۇندەرىجە

1	مېنىڭ بالىلىقىم
4	يىسۇن ھەزرەت
8	سانسىزلىغان يۇلتۇزلار
12	باھار سۈيى
16	شېخىخال
27	بىر ئەسكەر
32	غېرىبلىق
57	ئوبدان ئانام
67	كىچىككىنە بىر چىراغ
73	مىڭزى بىلەن مىزى

مېنىڭ بالىقىم

بالىلىق تىلغا ئېلىنسىلا، كىشىلەردە ھەمىشە ئۇنىڭغا بىر خىل تەلپۈنۈش بولىدۇ، بالىلىق تۇرمۇشى مەيلى خۇشال، مەيلى ئازابلىق ئۆتكەن بولسۇن، كىشىلەر ئۇ چاغلارنى ھاياتىدىكى ئەڭ ئۇنتۇلماس مەزگىل دەپ قارايدۇ. بالىلىقتىكى نۇرغۇن تەسىراتلار، نۇرغۇن ئادەتلەر بىزنىڭ خاراكتېرىمىز ۋە مېجەزىمىزگە مەھكەم ئورناپ، بىزنىڭ پۈتۈن ئۆمرىمىزگە تەسىر كۆرسىتىدۇ.

بالىلىق تۇرمۇشۇم ھەققىدە ئىلگىرى ئۆزۈم مۇ بىلىپ-بىلمەي نۇرغۇن پارچە-پۇرات خاتىرىلەرنى قالدۇرغانىدىم، مەن گۈي ماڭا بۇ تېما ھەققىدە قەلەم تەۋرىتىشىمنى ئېيتقىنىدا ئۇنىڭ يەنىلا ئەھمىيەتلىك تېما ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم ۋە خۇشاللىق بىلەن قولۇمغا قەلەم ئالدىم.

ئوتتۇرا ياشلىق كىشىلەر

ھېسسىيات ھەققىدىكى گەپلەرنى كۆپ تىلغا ئېلىشنى خالاپ كەتمەيدۇ، گەرچە ئەسلىملىرىم ئاچچىق تەبەسسۇم بىلەن تولغان بولسىمۇ، بالىلىقىمدىكى مۇھىت ۋە مەشىقلىرىم ھەمدە ھەۋەس، ئادەتلىرىمدە ساقلىنىپ قالغان بارلىق نەرسىلەرنى ئانچە-مۇنچە خاتىرىلەپ قويدۇم، بەلكىم بەزى ئاتا-ئانىلار بۇنىڭدىن پايدىلىنىشنى خالاپ قېلىشى مۇمكىن.

مەن ئالدى بىلەن نەسەبىم ھەققىدە توختىلاي: مېنىڭ دادام

دېڭىز ئارمىيىسىنىڭ گېنېرالى بولۇپ، تېنى ناھايىتى ساغلام ئىدى، مەن ئەزەلدىن ئۇنىڭ ئاغرىپ يېتىپ قالغىنىنى بىلمەيمەن. بوۋامنىڭ تېنىمۇ ناھايىتى ساغلام بولۇپ، 86 يېشىدا كېسەلمۇ بولماي بۇ دۇنيادىن جىمجىت كېتىپ قالغان ئىدى. ئانام بولسا ناھايىتى ئورۇق ئىدى، دائىم بېشى ئاغرىپ، قان تۈكۈرۈپ تۇراتتى، بۇنداق كېسەللىك ئالامىتى مەندىمۇ بولغان، ئەمما ئۆپكە سىلى بولماستىن، بەلكى ئۆپكە ھاۋا شاخچىسى زور يېشى سەۋەبىدىن بولۇپ، زىيادە چارچىغىنىدا ياكى قايغۇرغىنىدا قوزغىلاتتى. بالىلىق ئەسلىملىرىمدىكى ئانام ناھايىتى مۇلايم، ئېغىر-بېسىق بولۇپ، ئۆي ئىشىدىن قولى بوشسىلا، كىتاب كۆرەتتى، ئۇ ئەنە شۇنداق رەنجىدىن يىراق، تىپتىنچ ياشىغان ئىدى.

ئانامنىڭ دەپ بېرىشىچە، مەن بوۋاق ۋاقتىمدا قان قۇسقان ئىكەنمەن، بىراق بالىلىق چاغلىرىمدا بۇ كېسىلم قوزغىلىپ باقمىغان ئىدى، ئۇ چاغدا بىرەر ئېغىر كېسەلگە گىرىپتار بولۇپ قالغانلىقىمۇ يادىمدا يوق، ئەكسىچە ساغلام، روھلۇق، كۆتۈرەڭگۈ ئىدىم، شۇڭلاشقا بالىلىقىمدىكى ئۇ يەتتە-سەككىز يىلنى شوخ كېيىكتەك قىيغىتىپ ئۆتكۈزگەنىدىم. قىسقىسى، مەن ئانامنى ئەمەس، دادامنى تارتقان ئىدىم.

ئانام مەندىن بۇرۇن ئىككى ئوغۇل تۇغۇپتىكەن، لېكىن ئۇلار تۇغۇلۇپ ئۇزۇن ئۆتمەيلا ئۆلۈپ كەتكەنىكەن، مەندىن كېيىن تۇغۇلغان سىڭلىمۇ ئوخشاش قىسمەتكە دۇچ كەلگەنىكەن. مېنىڭ چوڭ ئىنىم مەندىن ئالتە ياش كىچىك ئىدى. چوڭ ئىنىم تۇغۇلۇشتىن ئىلگىرى، مەن ئۆيدە يالغۇز بالا ئىدىم.

بالىلىقىمدىكى مۇھىت مېنى ياۋا بالغا ئايلاندۇرۇپ قويغان بولۇپ، مەندە قىلچىمۇ قىزلىق نازاكەت يوق ئىدى. بىزنىڭ ئۆيىمىز ھەمىشە دېڭىز ئارمىيىسىنىڭ گازارمىسى ياكى دېڭىز

ئارمىيە مەكتىپىگە يېقىن جايدا بولاتتى. ئەتراپىمدا مەن بىلەن تەڭتۇش ئاداشلىرىم يوق ئىدى، قورچاق ئويناش، يىپ-يىگنە ئىشى قىلىش، ئۇپا-ئەڭلىك سۈرۈش، ئوچۇق رەڭلىك كىيىملەرنى كىيىش، گۈل قىسىش دېگەنلەرنى بىلمەيتتىم. مۇنداقچە ئېيتسام، ئانامنىڭ تېنى ئاجىز، ئۆي سۆرۈن بولغانلىقتىن، كۈن بويى دادامنىڭ قېشىدا يۈرۈپ، ئۇنىڭ تۈرلۈك خىزمەت ۋە پائالىيەتلىرىگە قاتنىشىپ، ئادەتتە ئوغۇللارمۇ ئىگە بولالمايدىغان تەجرىبىلەرگە ئىگە بولغان ئىدىم. ھەممە ئىشتا قۇلاي بولسۇن دەپ، ھەمىشە ئەرەنچە كىيىنىپ، دائىم ھەربىيچە كىيىم بىلەن يۈرەتتىم. ئاتا-ئانام مېنى «ئوغۇلخان» دەپ چاقىراتتى، ئىنىلىرىم مېنى «ئاكا» دەيتتى، شۇنداق قىلىپ كېيىنچە ئۆزۈمنىڭ قىز ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇپ قالايلا دېگەندىم.

دادام ئىشخانىدا چاغدا، دائىم بىرى مېنى سىرتقا ئېلىپ چىقىپ ئايلاندۇراتتى، ئەمما بارىدىغان جايلىرىمىز يەنىلا بايراق سۇپىسى، زەمبىرەك سۇپىسى، دېڭىز ئارمىيە پىرېستانى، ئوق-دورا ئىسكىلاتى، سۇ ئىلاھى بۇتخانىسى دېگەندەك جايلار بولاتتى.

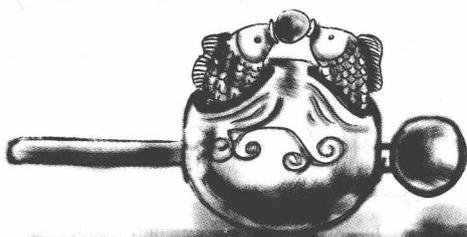
يسۈن ھەزرەت

مەن ياپونىيىدە ساياھەت قىلىپ يۈرگەن چېخىدا، دائىم بىر قىسىم خەلق چۆچەكلىرىنى ئاڭلاپ قىلاتتىم. ساياھەت ئاپتوموبىلىدا، ھەمىشە بىر ئايال يول باشلىغۇچى بولاتتى، ئۇ دېرىزە سىرتىدىكى مەنزىرىلەرنى كۆرسىتىپ، سىزگە بۇنىڭ قايسى تاغ، ئۇنىڭ قايسى دەريا، بۇنىڭ قايسى كۆۋرۈك، ئۇنىڭ قايسى كەنت ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرەتتى، يەنە سىزگە بۇ تاغ، دەريا، كۆۋرۈك، كەنتلەرگە ئالاقىدار چۆچەكلەرنى سۆزلەپ بېرەتتى ھەم بۇ چۆچەكلەرگە ئالاقىدار بىر قىسىم خەلق ناخشىلىرىنى ئېيتىپ بېرەتتى.

لېكىن، بۇلارنىڭ ئىچىدە ئالاھىدە قىزىقارلىق، ئادەمنى ئالاھىدە تەسىرلەندۈرگىنى يىسۈن ھەزرەت ھەققىدىكى رىۋايەت بولدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە مەن ئۇنىڭ ھەيكىلىنى بارىت كۆلى بويىدىكى شىشەن ئىبادەتخانىسىنىڭ ئاسمان ئىلاھى قەسىرىدە بايقىغانىدىم. ئىبادەتخانىنىڭ پەلەمپىيى ئالدىدىكى كىچىك يايملارغا نۇرغۇن ئۇششاق خاتىرە بۇيۇملىرى تىزىلغان ئىدى، ئۇنىڭ ئىچىدىكى بىرى ئاران بىر سۆڭ كېلىدىغان كىچىك ياغاچ توقماق بولۇپ، ئۇنىڭ سېپىنى تارتىپ ئاچسام، ئىچىدىن گۈرۈچچىلىك كېلىدىغان، قەغەز دەك نېپىز ئىككى كىچىك ئالتۇن ھەيكەل تۆكۈلۈپ چۈشتى. بۇ ئىككى كىچىك ئالتۇن ھەيكەلنىڭ بىرى راھىبلاردەك ياسالغان بولۇپ، قولىدا بىر كالتەك بار ئىدى، يەنە بىرى كىيىمى يەلپۈنۈپ تۇرغان ئوردا گۈزىلى ئىدى. مەن سۈرۈشتۈرۈپ، بۇنىڭ يىسۈن ھەزرەت ھەققىدىكى چۆچەككە باغلىنىشلىق ئىكەنلىكىنى بىلدىم. بۇ كىچىك ياغاچ توقماق بەك سىپتا، بەك ئوماق ئىدى، شۇڭا ئۇنىڭدىن بىرنى سېتىۋالدىم، مەن تاغدىن چۈشكەچ ھەمسەپەر بولغان ياپونىيىلىك دوستتىن

يسۇن ھەزرەت ھەققىدىكى رىۋايەتنى سۆزلەپ بېرىشنى ئۆتۈندۈم. ئۇ كۈلۈپ تۇرۇپ، بۇ چۆچەكنىڭ خۇددى باشقا خەلق چۆچەكلىرىگە ئوخشاش بىر قانچە خىل ۋارىيانتى بارلىقىنى ئېيتتى. مېنىڭ ئۇنىڭدىن ئاڭلىغىنىم مۇنداق ئىدى: يسۇن ھەزرەت قەدىمكى دەۋردىكى ياپونىيىنىڭ جىنگو نەنبو (بۈگۈنكى ئوساكا) دېگەن يېرىدىكى بىر دېھقاننىڭ بالىسى ئىكەن، ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى 40 ياشقا كىرگەندىمۇ بالا يۈزى كۆرمىگەچكە، ھەر كۈنى ئىبادەتخانىغا بېرىپ تىلاۋەت قىلىدىكەن. بىر كۈنى ئۇلار ئۆيىگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، ئانىسى ھامىلىدار بولۇپ قاپتۇ، ئەمما بالا تۇغۇلغاندىن كېيىن قارىسا، بوي ئېگىزلىكى ئاران بىر سۇڭ ئىكەن. شۇنداقتىمۇ ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى يەنىلا ئۇنى كۆز قارىچۇقىدەك ئاسراپ بېقىپتۇ، چۈنكى ئۇ تەڭرىدىن تىلەپ ئېرىشكەن بالا-دە! شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بالىسىغا يسۇن (بىر سۇڭ) ھەزرەت دەپ ئىسىم قويۇپتۇ. يسۇن ھەزرەت 12-13 ياشلارغا كىرىپ قالغاندىمۇ بويى ئۆسمەپتۇ، ئاتا-ئانىسى بۇنىڭدىن غەمگە چۆكۈپتۇ. يسۇن ھەزرەت ناھايىتى ۋاپادار،

ئىرادىلىك بالا
ئىكەن، ئۇ
قەتئىيلىك بىلەن
ئاتا-ئانىسىغا
مۇنداق دەپتۇ:
«مېنى سىرتقا
چىقىپ جاھان

كۆرگىلى قويۇڭلار، شۇنچە چوڭ جاھاندا، مەن پاتقۇدەك يەر چىقىپمۇ قالار». شۇنىڭ بىلەن ئۇ كۆزلىرى ياشقا تولغان ئاتا-ئانىسىنىڭ قولىدىن بىر كېمىسىمان قەدەھ، بىر جۈپ چوكا، بۇغداي غولىدىن ياسالغان غىلاپقا سېلىنغان بىر دانە يىڭىنىنى

ئېلىپ، ئۇلار بىلەن خوشلىشىپتۇ.

يسۈن ھەزرەت ئۇ يىگىننى بېلىگە ئېسىپ، قەدەھ كېمىسىگە چىقىپ، ئىككى چوكىنى پالاق قىلىپ، ئۇدۇل كىوتوغا قىزاراپ ھەيدەپتۇ. ئۇ كىوتودىكى چىڭشۈي ئىبادەتخانىسىنىڭ ئالدىغا بېرىپ، باش راھىب بىلەن كۆرۈشۈشنى تەلەپ قىلىپتۇ. باش راھىب ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشكىلى چىققاندا، ئۇنىڭ ئىشىك باقارنىڭ كېتا(ياپونلارنىڭ ياغاچ كەشى)سىنىڭ تېگىدىن چىققانلىقىنى كۆرۈپ، چۆچۈپ كېتىپتۇ. لېكىن باش راھىب ئۇنىڭ جۇغى كىچىك بولسىمۇ، ئەمما جاسارىتى، گەپ-سۆزىنىڭ قالتىسلىقىنى كۆرۈپ، ناھايىتى ياقتۇرۇپ قاپتۇ ۋە ئۇنى قېشىدا ئېلىپ قېلىپ، ئىبادەتخانىدا بەزى ئىشلارغا قويۇپتۇ.

بىر كۈنى، بىر مەلىكە ئىبادەتخانىغا كۈچە كۆيدۈرگىلى كەپتۇ، بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان بىر يالماۋۇز مەلىكىنى بۇلاپ كەتمەكچى بولۇپتۇ. يالماۋۇز كەلگەن چاغدا، قۇم-بوران چىقىپ، جاھاننى قاراڭغۇلۇق قاپلاپتۇ، مەلىكىنىڭ چاكارلىرى ۋە بۇتخانىدىكى راھىبلار قورققىنىدىن تەرەپ-تەرەپكە پىتىراپ كېتىپتۇ. دەل يالماۋۇز مەلىكىگە يوغان قوللىرىنى سوزغان چاغدا، يسۈن ھەزرەت ئىبادەتخانىنىڭ بۇلۇڭىدىن سەكرەپ چىقىپتۇ. ئۇ قەيسەرلىك بىلەن يىگىنسىنى يالماۋۇزغا سانجىپتۇ. يالماۋۇز يسۈن ھەزرەتنىڭ كىچىككىنە جۇغىنى كۆرۈپ، قاقاھلاپ كۈلگىنىچە ئۇنى يۇتۇۋېتىپتۇ. يسۈن ھەزرەت بىخىرامان ھالدا ئۇنىڭ ئىچ - باغرىدا يۇمۇلاپ يۈرۈپ، يىگىنسىنى يالماۋۇزنىڭ ئىچكى ئەزالىرىغا تىقىشقا باشلاپتۇ. يالماۋۇز ئاغرىققا چىدىماي يسۈن ھەزرەتنى قۇسۇۋېتىپ، ئۆلە-تىرىلىشىگە قارىماي قېچىپتۇ، قولىدىكى ياغاچ توقمىقىنى بولسا ئىبادەتخانىدا ئۇنتۇپ قېلىپتۇ. مەلىكىنىڭ يۈرىكى ئورنىغا چۈشۈپ، ياغاچ توقماقنى قولغا ئېلىۋاتقاندا، ئۆزىنىڭ شەپقەتچىسى يسۈن ھەزرەتنىڭ

مەردانە ھالدا شۇ يەردە تۇرغانلىقىنى كۆرۈپتۇ. مەلىكە ئۇنىڭدىن بەك مىننەتدار بولۇپتۇ ھەم بويى بىر سۇڭ كېلىدىغان بۇ يىگىتنى ياققۇرۇپ قايتۇ! ئۇ پەسكە ئېگىشىپ، تارتىنغىنىچە ئۇنىڭغا سەمىمىي ھالدا: «سىز مېنى يالماۋۇزنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتقۇزدىڭىز، مەن ئەمدى سىزنىڭ بولدۇم، بىز توي قىلايلى!» دەپتۇ. يىسۇن ھەزرەت خىجىل بولغىنىدىن يۈزلىرى قىزارغان ھالدا: «مەلىكە، مەن سىز بىلەن توي قىلىش ئۈچۈن سىزنى قۇتقۇزغان ئەمەس، ئۇنىڭ ئۈستىگە مەن شۇنداق كىچىك تۇرسام، قانداقمۇ سىزنىڭ ئېرىڭىز بولالايمەن، سىز ئەڭ ياخشىسى ئوردىغا قايتىپ كېتىڭ» دەپتۇ. ئۇ شۇنداق دەپلا كەينىگە ئۆرۈلۈپ مېڭىپتۇ. مەلىكە ئۇنى كەتكۈزمەي توسۇۋېلىش ئۈچۈن، قولىدىكى ياغاچ توقماقنى يەرگە تاشلاپتۇ، يالماۋۇزنىڭ بۇ توقمىقىنىڭ يەرگە تەگكەندىكى «تاڭ» قىلغان ئاۋازى بىلەن تەڭ، يىسۇن ھەزرەتنىڭ بويى بىر نەچچە سۇڭ ئۆسۈپتۇ. مەلىكە ھەم ھەيران بولغان، ھەم خۇشال بولغان ھالدا يالماۋۇزنىڭ توقمىقىنى بىر نەچچە قېتىم ئۇرۇپتۇ، يىسۇن ھەزرەتنىڭ بويى بارغانسېرى ئۆسۈپ ئادەتتىكى ئادەملەر بىلەن ئوخشاش ھالغا كېلىپتۇ. سىز ئەمدى چۆچەكنىڭ يېشىمىنى بىلىپ بولىدىڭىز، يىسۇن ھەزرەت ئاخىر مەلىكە بىلەن توي قىلىپ، بەختلىك تۇرمۇش كەچۈرۈپتۇ.

بىرەيلەن مۇنداق دېدى: «بۇ چۆچەك ھەم قىزىقارلىق، ھەم تەسىرلىك ئىكەن. بىر سۇڭ ئېگىزلىكتىكى كىچىك ئادەملەر — بالىلار ياخشى كۆرىدىغان ئوبرازدۇر، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇنداق كىچىك ئادەم يەنە جۇغىنىڭ كىچىكلىكىگە قارىماي، يالماۋۇز بىلەن پىداكارلارچە ئېلىشىدۇ، ئۆز ھاياتىدىن كېچىپ، باشقىلارنى قۇتقۇزۇشتەك بۇ خىل ئالىيجاناب پەزىلەت بالىلارنىڭ ھۆرمىتىنى قوزغايدۇ. ئەگەر ئۇنى تېخىمۇ بەدىئىيلەشتۈرۈپ يېزىپ چىقساق، چوقۇم ناھايىتى ياخشى بالىلار چۆچىكى بولۇپ قالىدۇ.»

سانسىزلىغان يۇلتۇزلار

1

جىمىرلايدۇ سانسىز يۇلتۇزلار،
كۆك ئاسماننىڭ چەكسىز قەھرىدە.
ئاڭلاش نېسىپ بولار قاي زامان؟
يۈرەك سۆزلىرىنى قىلغان بەس-بەستە.
جىمجىتلىقتا، نۇرلار ئىچىدە،
گۈزەل مەدھىيىسىنى قىلغان ھەۋەستە.

2

ئېھ، بالىلىق، گۈزەل بالىلىق،
چۈشۈمدىكى ھەقىقىي چىنلىق.
چىنلىقتىكى چۈشتەك گۈزەللىك،
ئەسلىگەندە قىلىمىز تەبەسسۇم ياشلىق.

10

يۇمران بىخ دېمەكتە قاراپ،
ئالدىدىكى نەۋقىران ياشقا:
«جەۋلان قىلدۇر ئۆزۈڭنى ھامان!»

ئاقۇش گۈل دېمەكتە قاراپ،
ئالدىدىكى نەۋقىران ياشقا:
«تۆھپە ئەيلە ئۆزۈڭنى ھامان!»

قىپقىزىل مېۋە دېمەكتە قاراپ،
ئالدىدىكى نەۋقىران ياشقا:
«پىدا قىلغىن ئۆزۈڭنى ھامان!»

12

ئاھ، ئىنسانلار، ياشايلى ھەممە،
ئاتا قىلىپ چەكسىز مۇھەببەت.
ھەممىز يولۇچى ئۇزۇن سەپەردە،
ئوخشاش مەنزىلى قىلىشقان نىيەت.

14

ھەممىز تەبىئەتنىڭ ئەركە بالىسى،
دۇنيانىڭ بۆشۈكىدە ئەللەيلەپ تۇرغان.

15

ئەي بالا، كىرىۋەر گۈزەل بېغىمغا،
ۋە لېكىن ئۈزمىگىن ئۆز گۈللىرىمنى.
تىكەنلىك بولىدۇ ئەتىرگۈل دېگەن،
زېدە قىپ قويىمىسۇن ئوماق قولۇڭنى.

16

ئەي، قەدىردان ياشلار،
كەلگۈسىدىكى ئەسلىمە ئۈچۈن،
ئىخلاس بىلەن قويۇڭلار سىزنى،
ھازىرقى گۈزەل كارتىنىلارنى.

23

قەلبىمىزنىڭ چىرىقى،
جىمجىتلىقتا ياندۇ نۇرلۇق،
شاۋقۇنلاردا كېتىدۇ ئۆچۈپ.

24

ۋاقىت ئۆتكەنسېرى ئاستا ۋە ئاستا،
گۈللەر شىۋىرلىشىپ دېمەكتە مۇنداق:
«ھەممىمىز ئاجىزلار پەقەتلا خالاس!
كۆرۈنۈپتەن يىلى شېرىن چۈشلەرنى،
قېنىپ ئىچەيلى مىسكىن قەدەھنى،
تەڭرىنىڭ تەدبىرى ئەسلىدە شۇنداق!»

34

قۇرۇقلۇقنى ئەتكىنى ئىجاد،
ئەمەستۇر ئۆركەشلىك دېڭىز دولقۇنى،
بەلكى ئاستىدىكى يۇمشاق تۇپراق.

45

گەپدان گۈللەر،
ئېچىلار يوغان.
ئەمگەكچان مېۋىلەر،
يېتىلەر چىڭ-چىڭ.

48

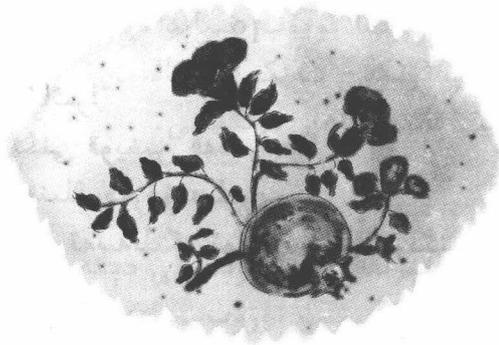
ئاجىز ئوت - چۆپلەر ،
بولغىن مەغرۇرراق ،
چۈنكى سەن بىلەن كۆركەمدۇر دۇنيا .

53

قەلبىم! تۇرغىن ھەمىشە سەگەك ،
كەرىۋالما قۇيقۇرۇق قاينام - كاۋاكا!

159

ئاھ، ئانا!
كەلدى جۇدۇن تەرەپ - تەرەپتىن ،
قۇشلار مۆكتى ئىسسىق ئۇۋىغا .
قەلبىمنى باستى جۇدۇن ، تۇمانلار ،
مېنى باسقىن ئىللىق باغرىغا .

باھار سۈيى

1

ئەي، باھار سۈيى!
بەردىڭ يەنە بىر يېڭى يىلدىن دېرەك،
ھەم يەنە ئىللىق شامالدىن خەۋەر.
تارتايمۇ يەنە سۈرەتكە بىرنى؟
باھار سۈيى رەھمەت دېدى مۇلايىم:
«ئەي دوستۇم!
ئەزەلدىن قويمىغانمەن بىر پارچە سۈرەت،
باشقىغا ھەم ساڭا يەنىلا شۇنداق.»

18

قارلىقتىكى قارىئۆرۈك گۈلى!
ساڭا يېپىشقىنى باھار ئەمەسمۇ؟
قارا، ئەتراپتىكى بارچە گۈللەرگە،
ساڭا ئەگىشىپ ئېچىلدى بىر-بىر.

19

ئەي، شائىر!
ئىجادىڭنى قويغىن قەدىرلەپ!
ھاياتلىقنىڭ دەردۇغەملىرى
كۈتمەكتە تەسەللىگە تولغان مىسرالىرىڭنى.

23

ئاددىيغىنە كۆلچەك سۈيىدە،
جۇلالايدۇ شەپەقنىڭ نۇرى،
ئايلىنىدۇرۇپ ئالتۇن دېڭىزغا!

33

بۇلۇڭدىكى گۈللەر!
سەن ئۆزۈڭگە قويساڭ تەمەننا،
ئالەم كېتەر ساڭا تارىيىپ.

43

باھار قاچان سۆز قىلار بىزگە؟
ئەمما ئۇنىڭ ئۇلۇغۋار كۈچى،
مانا شۇنداق،
ئىللىتىدۇ گۈزەل دۇنيانى!

47

بىر ئادەم ئولتۇرار ئايۋاندا شۇنداق،
كىتابنى تىزغا قويۇپ خىيالدا،
سىيىپاپ ئۆتكەن سەلكىن شامالدىن،
بىلىپ قالدى باھار كەلگەننى.

94

نېمە ئۇ تېرىقچىنىڭ خۇشلۇقى دېگەن؟
كەتمىنىگە تايىنىپ تۇرۇپ...
قاراش ھەممە يەردىكى باھار رەڭگىگە!

زورايغانسېرى دېڭىز بۇزغۇنى،
 قورامتاش بولغۇسى تېخىمۇ ئۇيۇل.
 جىمجىت ئولتۇرۇپ كۈتكەن ۋاقتتا،
 خۇشاللىق كەلگۈسى بىر-بىرلەپ ئۇدۇل.

يۇلتۇزلار ...
 ئاقارتقان بىلەن نەۋقىرانلارنىڭ قۇندۇز چېچىنى،
 قېرىتالماس ئۇلارنىڭ شوخ يۈرىكىنى.

پەرۋىش كۆرگەن چىرايلىق گۈللەر،
 جىمجىت ئېچىلىپ توزۇيدۇ ئاستا،
 غەلبە تۇغى باغلىغان مېۋە،
 مېۋىلەيدۇ قۇياش نۇرىدا.

ئەي، دانىشمەن!
 ئېڭىز چوققىدا مەزمۇت ئولتۇرۇپ،
 نەزەر سالامسەن يىراق مەنزىلگە؟
 ياخشىدۇر بۇ خىياللاردىن بولغانچە خالاس،
 ياد ئېتىپ قويساڭ تاغنىڭ باغرىدا...
 مېھنەت قىلىۋاتقان جاپاكەشلەرنى!

ئەي، دانىشمەن!
ئىقبال شامىنى يېقىپ بولغاندا،
باقىمىغىن ھەرگىزمۇ كەينىڭگە يەنە!
روھىڭغا مۆكۈنگەن قورقۇنچاقلىقنىڭ،
قويمىسۇن توختىتىپ سېنى يوللاردا.

ئەي، نەۋقىرانلار،
يېزىڭلار قەدىرلەپ ياشلىق دەۋرىدە،
ۋاقتىنىڭ بەتلىرى تۇرار ئۆرۈلۈپ،
قولۇڭلار ھەمىشە تۇرسۇن قەلەمدە!

خەير-خوش!
باھار سۈيى،
رەھمەت سېنىڭ شىر-شىر ئاققان سۈيۈڭگە،
ماڭا ئاتا قىلغان نۇرغۇن گۈزەل ئارزۇغا.

قول پۇلاڭلىتاي ساڭا خوش دېگەچ،
ئاستا سىڭىپ كەتكىن ئادەم قەلبىگە.
ئولتۇرۇپ مەن سېنىڭ چىقار جايىڭدا،
قۇلاق سالاى جىمجىت ئەكس ساداغا.

شەخىل

كارىۋاتتا ياتقان لى موماي ئورۇق قوللىرىنى كۆتۈرۈپ،
بېشىدا تۇرغان كېلىنىگە مۇنداق دېدى:

— سۇڭرۇ، يېتىقتا بولۇپ قالغىنىغا يېرىم ئاي بولدى،
بولمايلا، تىرناقلىرىمۇ سارغىيىپ كېتىپتۇ.

سۇڭرۇ بىر قولىدا دورا قاچىسىنى كۆتۈرۈپ، بىر قولىدا
پاشىلىقنى قايرىغاچ، لى موماينىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، دەرھال
چىرايغا كۈلكە يۈگۈرتۈپ:

— بۈگۈن ھاۋا سوغۇقراق، شۇڭا كونا كېسىلىڭىز سەل
قوزغىلىپ قاپتۇ، ئەمما چىرايىڭىز بىر ئوبدان تۇرىدۇ، —
دېدى. لى موماي بېشىنى چايقاپ:

— ئۇنداق بولۇشىمۇ ناتايىن، كېچىچە توختىماستىن
يۆتىلىپ چىقتىم، بۇ دورىنى ئىچىپ بىر نېمە دەيلى، — دېدى.
لى موماي ھاسىرىغىنىچە ئۆرە بولۇپ، سۇڭرۇنىڭ قولىدىكى
دورىنى ئىچتى، سۇڭرۇ ئۇنى يەنە ئاستا يۆلەپ ياتقۇزۇپ قويدى،
ئاندىن دورا قاچىسىنى جايىغا قويۇپ، كارىۋاتنىڭ يېنىدا
ئولتۇرۇپ، موماينىڭ دۈمبىسىنى يېنىك ئۇرۇشقا باشلىدى.
بىردەمدىن كېيىن، لى موماينى ئۇيقۇ باستى، سۇڭرۇ ئاستاغىنە
ئورنىدىن تۇرۇپ، ھاۋا ئالماشتۇرۇش ئۈچۈن دېرىزىنى
ئېچىۋەتتى. دە، يەنە كارىۋاتنىڭ قېشىغا يېنىپ كەلدى.

بۇ ۋاقىتتا سىرتتىن بىر كىچىك قىزچاق كىرىپ:

— ئانا! مومام بۈگۈن... — دېيىشىگە، سۇڭرۇ دەرھال
ئۇنىڭغا ئىشارەت قىلدى، قىزچاق يېنىك دەسسەپ كارىۋاتنىڭ
قېشىغا كېلىپ سورىدى:

— مومام بۈگۈن خېلى ياخشى بولۇپ قالدىمۇ؟

سۇڭرۇ ئۇنىڭ بېشىنى سىلىغاچ، ئاستاغىنە:

— بەكمۇ ياخشى ئەمەس، — دېدى. قىزچاق يەنە سورىدى:

— دادام قايتىپ كەلدىمۇ-يوق؟

— تېخى كەلمىدى، سەن سىرتقا چىقىپ ئويىناپ تۇر، بىردەمدىن كېيىن موماڭنى ئويغىتاي، — دېدى. قىزچاق كارىۋاتنىڭ بېشىغا ئاۋايلاپ كېلىپ پاشلىقنى ئېچىپ، مومسىغا بىر قارۋەتكەندىن كېيىن چىقىپ كەتتى.

ئۇ ئىشىكتىن چىقىشىغا، دادىسى زېسۇن، فېڭ دوختۇر بىلەن كىرىپ كەلدى. ئۇ قىزنى كۆرۈپ:

— ۋېنىپەر، موماڭ ئويغاندىمۇ؟ — دەپ سورىدى. ۋېنىپەر جاۋاب بېرەي دەپ تۇرۇشىغا، لى موماينىڭ يۆتەلگەن ئاۋازى ئاڭلاندى، سۇڭرۇ:

— ئانام ئويغاندى، كىرىڭلار، — دېدى. ئۇلار بىللە كىرىپ كەلدى، فېڭ دوختۇرنىڭ قولىدا سېرىق تاماكا خالتىسى تۇراتتى، ئۇ سۇڭرۇغا بېشىنى لىڭشىتىپ قويۇپ، كارىۋاتنىڭ قېشىدىكى ئورۇندۇقتا ئولتۇردى. ئازراق چاي ئىچكەندىن كېيىن لى موماينىڭ تومۇرىنى تۇتتى. ۋېنىپەر ئۇنىڭ قېشىدا تۇرۇپ، فېڭ

دوختۇرنىڭ تىرناقلىرىنىڭ ناھايىتى ئۇزۇن، قولىنىڭمۇ پاكىز ئەمەسلىكىنى كۆرۈپ، كۆڭلىدە: «دوختۇر بولغان ئادەم نېمىشقا پاكىز يۈرمەيدىغاندۇ؟» دەپ ئويلىدى. فېڭ دوختۇر بىر دەم تومۇر تۇتۇپ كۆرگەندىن كېيىن، كېسەل ئەھۋالىنى ئازراقلا سوراپ قويدى، ئاندىن رېتسىپنى ئىتتىكىلا يېزىپ بېرىپ، خوشلىشىپ

قايتتى. زېسۇن ئۇنى ئۇزىتىپ كىرگەندىن كېيىن پاشىلىقنى يېپىپ قويدى، سۇڭرۇ قوشۇمىسىنى تۇرۇپ زېسۇنگە: — ئانام بۈگۈن يەنىلا ياخشى بولالمىدى، مېنىڭچە "فېڭ دوختۇرنىڭ دورىسى پايدا قىلمىغاندەك تۇرىدۇ، ئەڭ ياخشىسى باشقا دوختۇرغا كۆرسىتىپ باقساق بولغۇدەك، — دېدى. زېسۇن بېشىنى لىڭشىتتى. ۋېنىئېر:

— فېڭ دوختۇرنىڭ يۈز، قوللىرى ناھايىتى مەينەت ئىكەن، ئۆزىگە تۈزۈك قارىيالمىغان ئادەم قانداقمۇ باشقىلارنى داۋالىيالىسۇن، — دېدى. زېسۇن ئىختىيارسىز كۈلۈپ تاشلىدى، ئاندىن سۇڭرۇغا:

— مېنىڭچە ئەتە بىز غەربچە داۋالايدىغان دوختۇر تەكلىپ قىلىپ كۆرسىتىپ باقايلى، ئەمما مەن ئانامنىڭ چەت ئەلنىڭ دورىسىنى يېڭىلى ئۇنىماسلىقىدىن ئەنسىرەيمەن، — دېدى. سۇڭرۇ ئەمدىلا گەپ قىلاي دېيىشىگە، لى موماي يەنە يۆتەلگىلى تۇردى. ئۇلار دەرھال كارىۋاتنىڭ قېشىغا باردى.

ئىككى كۈن ئۆتۈپ كەتتى، لى موماينىڭ كېسىلىدە ئازراقمۇ ياخشىلىنىش بولماي، ئەكسىچە ئېغىرلىشىپ كەتكەندەك قىلاتتى. زېسۇن بىلەن سۇڭرۇ تىت-تىت بولۇپ تۇرالماي قالدى، ئۇلار مومايغا چۈشەندۈرۈپ، غەربچە دوختۇرغا كۆرسىتىپ باقماقچى بولدى. لى موماي بىر دەم جىم تۇرغاندىن كېيىن مۇنداق دېدى:

— مەن چەت ئەلنىڭ دورىسىنى يەپ كۆنىمگەن، ۋاقتىنچە سىناپ باقساق مەيلى، — دېدى. ئۇ يەنە سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ:

— تۈنۈگۈن كەچتە، مەن چۈشۈمدە داداڭلارنى كۆردۈم، ئۇ ماڭا بىر جاي بارلىقى، ئۇ يەردە ئۆي، قىلىدىغان ئىشلارنىڭ بارلىقى، مېنى ئېلىپ بېرىپ بىللە تۇرىدىغانلىقىنى ئېيتتى. مېنىڭچە كېسىلىم... — سۆزلەپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە، ئۇ يەنە يۆتلىشىگە باشلىدى. زېسۇن ئانىسىنىڭ چىرايىغا دەرگۇماندا

قاراپ، كۆڭلىدە ناھايىتى ئازابلنىپ تۇرسىمۇ، زورغا كۈلۈمسىرەپ:

— بۇ كەيپىياتىڭىزنىڭ ياخشى بولمىغانلىقىدىن، شۇڭا سىز بىمەنە چۈشلەرنى كۆرۈپسىز، — دېدى. لى موماي بېشىنى چايقاپ:

— مېنىڭ چۈشۈم راستتە كىلا بىلىنىدۇ، داداڭ يەنىلا ئاشۇ ئاخىرەتلىك كىيىمنى كىيىۋاپتۇ، — دېدى. بۇ چاغدا ھەممەيلەن جىم بولۇپ كەتتى، ۋېنىپەر بىر چەتتە تۇرۇپ، ئىچىدە بىر نەرسىلەرنى ئويلاشقا باشلىدى. لى موماي يەنە:

— ئاۋالو كىتسى سۇارا بۇتخانىسىنىڭ پال چېكى ناھايىتى توغرا چىقىدۇ، ۋاڭ ئانىنى چاقىرىپ بىرنى تارتىپ كۆرۈپ بېقىڭلار، — دېدى. سۇڭرۇ ماقۇل بولۇپ، ۋاڭ ئانىغا دېگىلى چىقىپ كەتتى.

چۈشۈك تاماقتىن كېيىن، ۋاڭ ئانا دەرۋەقە ئاچ كۆك رەڭلىك يېڭى كۆڭلەك كىيىپ، قىزىل گۈل تاقاپ، كۈجە ئېلىپ، بۇتخانىغا ماڭدى. ۋېنىپەر ئىشىك ئالدىغا چىقىپ، ئاستاغىنە:

— ۋاڭ ئانا! سىز ياخشى چەك تارتىپ كېلىڭ، — دېدى. ۋاڭ ئانا ئىختىيارسىز كۈلۈپ تاشلاپ:

— ئۇنىڭ توغرا چىقىشى ناتايىن... بۇنىڭدا بۇتساتۋانىڭ بەرگىنى ھېساب، سىزنىڭ ۋاپادارلىقىڭىز سەۋەبىدىن ناھايىتى خەيرلىك چەك چىقىپ قېلىشى مۇمكىن، — دەپ، يولغا راۋان بولدى.

بىردەمدىن كېيىن ۋاڭ ئانا قايتىپ كېلىپ، لى موماي ياتقان ئۆيگە كىردى. سۇڭرۇ دورا ئوچىقىنىڭ قېشىدا ئوتقا قاراپ ئولتۇراتتى، ۋېنىپەر بىر چەتتە ئۆرە تۇراتتى، ئۇلار ۋاڭ ئانىنىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ، دەرھال ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ سورىدى:

— ۋاڭ ئانا، چەك قانداق بولدى؟
ۋاڭ ئانا گەپ قىلماستىن، چەك قەغىزىنى سۆڭرۈڭغا سۇندى.
سۆڭرۈ ئۇنى ئېلىپ ئوقۇشقا باشلىدى: «بېلىق تەكسىن ھاڭغا
چۈشۈپ كەتمەيدۇ، قۇشنىڭ توردىن ئۇچۇپ چىقىمىقى ئەس،
ئەھۋال مۇشۇنداق، بىر خۇشاللىق ھەم بىر خاپىلىق بار.» ئۇ پال
چېكىنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن ئىچىدە بىر نېمىلەرنى دېيىشكە
باشلىدى. ۋېنئېر ئالدىراپ سورىدى:

— بۇ چەك ياخشىمۇ-ئەمەسمۇ؟

بۇ چاغدا لى موماي پاشلىقنى ئېچىپ سورىدى:

— ۋاڭ ئانا قايتىپ كەلدىمۇ؟

سۆڭرۈ دەرھال ئۇنىڭ قېشىغا كەلدى. لى موماي:

— پال چېكىدە نېمە دېيىلىپتۇ، سىز ماڭا ئوقۇپ بېرىڭ،

— دېدى. سۆڭرۈ ئامالسىز ئوقۇشقا باشلىدى، لى موماي

«ئەھۋال مۇشۇنداق، بىر خۇشاللىق، بىر خاپىلىق بار» دېگەن

جۈملىنى قايتا-قايتا ئويلنىشقا باشلىدى، چىرايى ئازراق

تاتاردى، ئەمما بىر نېمە دېمىدى.

ۋېنېپر ئەتسى مەكتەپتىن قايتىپ كەلگەندە، دادىسىنىڭ ئەجنەبىچە كىيىنگەن بىرەيلەن بىلەن كارىدوردا پاراڭلىشىپ تۇرغانلىقىنى كۆردى. ۋېنېپر ئۇلارنىڭ ئالدىغا كېلىپ سالام بېرىپ، ئۆيگە كىرىپ كېتەي دېگەندە، ئۇ كىشىنىڭ دادىسىغا: «ئانىمىزنىڭ كېسىلىدە چوڭ چاتاق يوق، بۇ دورىنى ئىچسە چوقۇم پايدا قىلىدۇ، لېكىن ئانىمىزنىڭ روھىي ھالىتى تازا ياخشى ئەمەستەك قىلىدۇ، بىرەر كۆڭۈلسىز ئىش بولدىمۇ-قانداق؟» دېگىنىنى ئاڭلاپ تۇرۇپ قالدى. زېسۇن لى موماينىڭ چۈشى ۋە چەك تارتىش ئىشىنى سۆزلەپ بەردى. دوختۇر بۇنى ئاڭلاپ كۈلۈپ كەتتى، ئاندىن قوشۇمىسىنى تۇرۇپ:

— ئەڭ ياخشىسى ئۇنى بۇنداق خىياللاردىن خالاس قىلايلى، ئۇنىڭ كەيپىياتى ياخشىلانسا كېسىلى ياخشى بولۇپ كېتىدۇ، كېسەلنىڭ روھىي ھالىتى ئۇنىڭ ياخشىلىنىشىدا مۇھىم رول ئوينايدۇ، — دېدى. ئۇلار يەنە بىر ئاز سۆزلەشكەندىن كېيىن، دوختۇر قايتىپ كەتتى.

كەچتە، لى موماي دېگەندەك خېلىلا روھلىنىپ قالدى. زېسۇن بىلەن سۇڭرۇ ئۆيدە ئۇنىڭغا ھەمراھ بولدى. ۋېنېپر كارىۋاتتا ئولتۇرۇپ، موماينىڭ پۇتلىرىنى تۇتۇپ قويدى، لى موماينىڭ كۆڭلى يەنىلا تۇتۇق تۇراتتى، ئۇ تېخىچە «ئەھۋال مۇشۇنداق، بىر خۇشاللىق، بىر خاپىلىق بار» دېگەن گەپلەرنى ئويلاپ، بۈگۈن كېسىلىنىڭ ياخشى بولۇپ قالغانلىقىنى ياخشىلىقنىڭ بېشارىتى ئەمەستەك ھېس قىلدى. بۇ چاغدا، ۋېنېپر كۈلۈپ تۇرۇپ:

— موما، بۈگۈن خېلىلا ياخشى تۇرىسىز، يەنە ئىككى كۈندىن كېيىن ئورنىڭىزدىن تۇرۇپ شاپتۇل چېچكى كۆرگىلى بارالايدىغان بولىدىڭىز، — دېدى. لى موماي بۇنى ئاڭلاپ خۇشال

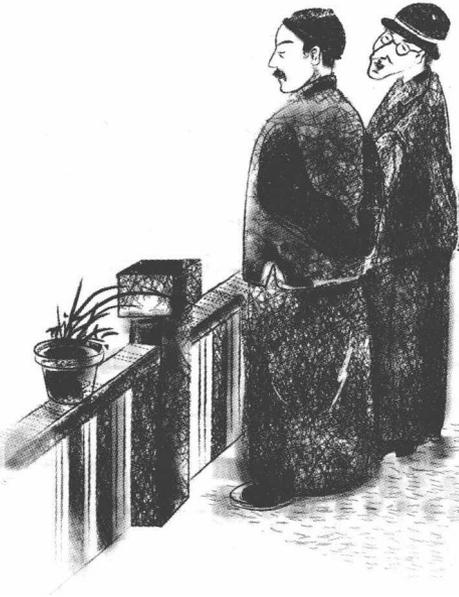
بولۇپ:

— سەن مېنىڭ ياخشى بولۇپ قالغانلىقىمنى قانداق بىلىدىڭ؟ تۈنۈگۈنكى چەكتىكى گەپ بەكلا خەيرسىز تۇرىدۇ. — دېدى. ۋېنېر:

— چەكتىكى گەپنىڭ نەرى توغرا بولسۇن، ئۇنداقلاي قورچاق، بۇتلار ... — دېيىشىگە، دادىسى بىلەن ئانىسىنىڭ ئۆزىگە قاراپ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، ئوڭايسىزلانغىنىدىن گېپىنى يۇتۇۋەتتى. لى موماي ئۇنىڭ گېپىنى تولۇق ئاڭقىرالماي:

— مەن ئەزەلدىن بۇنىڭ ھېسابىغا بەك پىششىق ئىدىم، ئەمما ھازىر بۇنى ھېسابلىيالمىدىغان بولۇپ قالدىم. زېسۇن، شىشىخال قاچىسىنى ئېلىپ كەل، مەن بىر تاشلاپ پېشانەمگە پۈتۈلگەنگە پال سېلىپ باقاي، — دېدى.

بۇ چاغدا زېسۇن بىلەن سۇڭرۇ ئامالسىز قالغان ئىدى، موماي

كېسىلنىڭ ياخشىلىنىشى ياكى ئېغىرلىشىشىنى مۇشۇ دوغا باغلىۋالغان ئىدى، بىراق شىشخال دېگەن ئادەمنىڭ گېپىنى ئاڭلىمايدۇ، تەلەپنى ئوڭ قىل دېگىلى بولمايدۇ - دە، ناۋادا بىر ئىش بولۇپ قالسا... زېسۇن ئىككىلىنىپ گەپنى باشقا ياققا بۇرۇماقچى بولىۋىدى، موماي شىشخالنى ئەكەل دەپ ۋارقىرىغىلى تۇردى. زېسۇن ئامالسىز شىشخالنى ئېلىپ كېلىپ، كارىۋات قېشىدىكى ئۈستەلگە قويدى. سۇڭرۇمۇ ئىلاجسىز موماينى يۆلەپ ئولتۇرغۇزۇپ قويدى، ۋېنئېر يېنىدا ئۆرە تۇرۇپ، ئاستاغىنە سورىدى:

— ئانا، شىشخالنى تاشلاپ قاندىقى چىقسا ياخشى بولىدۇ؟
سۇڭرۇ مومايغا قاراپ، ئويلانمايلا:

— ئالتە شىشخالنىڭ ھەممىسى قىزىل بولسا ياخشى چىققان بولىدۇ، — دېدى. بۇ چاغدا موماي شىشخال قۇتىسىنى ئېلىپ، ئىچىدە دۇئا قىلغىلى تۇرغان ئىدى، ۋېنئېر تۇيۇقسىز ئورۇندۇقنىڭ ئۈستىگە چىقىپ، ئانىسىنىڭ بېشىدىكى ئالتۇن چاچ

قىسقۇچنى ئېلىۋالدى، ئاندىن ئورۇندۇقتىن سەكرەپ چۈشۈپ، چىراغنىڭ نۇرى چۈشمىگەن بۇلۇڭغا باردى.

موماي دۇئا قىلىپ بولۇپ، شىشخالىنى ئېلىپ، تاشلاشقا تەمشەلدى. زېسۈن بىلەن سۇڭرۇ دېمى ئىچىگە چۈشكەن ھالدا قاراپ تۇراتتى، ئىككىلىسىنى تەر بېسىپ كەتكەن ئىدى. بۇ ۋاقىتتا ۋېنئېر تۇيۇقسىز قوشۇمىسىنى تۇرۇپ بۇلۇڭدىن يۈگۈرۈپ كەلدى-دە، ئوڭ قولىنىڭ مۇشتۇمىنى تۈگۈپ، سول قولىنى موماينىڭ قولىدىكى شىشخالغا ئۇزىتىپ، كۈلۈپ تۇرۇپ:

— موما، مەن تاشلاپ باقاي، مېنىڭ ياخشى كۆڭلۈم بىلەن ياخشى چۈشۈپ قالسا ئەجەب ئەمەس، — دېدى. موماي كۈلۈپ تۇرۇپ، شىشخالىنى ۋېنئېرغا بەردى. زېسۈن بىلەن سۇڭرۇ ئۇنىڭغا قاراپ، ناھايىتى ھەيران قېلىشتى ۋە ئۇنىڭ نېمە ئويلاۋاتقانلىقىنى بىلەلمىدى، ئۇنى توساي دەپ تۇرغاندا، ئۇنىڭ سول قولى بىلەن شىشخالىنى تۇتۇپ، بىر تال بىر تالدىن مۇشتۇمغا تىقۋاتقانلىقىنى كۆردى، ئۇ ئاسمانغا قارىدى، ئەمما دۇئا قىلمىدى، ئالتە تال شىشخالىنىڭ ھەممىسىنى تىقىپ بولۇپ، ئوڭ مۇشتۇمىنى سەل بوشىتىپ يېڭىنى تۇردى-دە، كۈلۈپ تۇرۇپ، شىشخالىنى قۇتىغا قارىتىپ ئاتتى.

ئالتە شىشخال توختىماستىن يۇمىلاپ، بىر دەمدىن كېيىن توختىدى. زېسۈن ئۇشتۇمتۇت بارىكالا ئېيتىپ:

— ئانا، ھەممىسى قىزىل چۈشتى. — دېدى. سۇڭرۇ ئۇلارغا تەپسىلىي قاراپ چىقىپ، داڭقىتىپ قالدى، ئاندىن بېشىنى كۆتۈرۈپ، ۋېنئېرغا:

— ۋېنئېر، سەن... — دېگىنىچە گېپىنى يۇتۇۋېتىپ، — مۇبارەك بولسۇن، — دېدى. زېسۈنمۇ بىلىپ يەتتى، ئۇ پەقەت ۋېنئېرنىڭ قولىنى ئارقىسىغا قىلىپ، مومىسىغا كۈلۈمسىرەپ قارىغانلىقىنى كۆرگەن ئىدى. موماينىڭ كۆڭلى يايىراپ، شىشخال

قۇتسىنى كۆتۈرگىنىچە سۆزلەپ كەتتى:

— زادى ۋېنېئېر تاشلىسا خەيرلىك بولاتتى، تەڭرىمۇ ماڭا ئوڭ كۆزىدە باقتى.

ۋېنېئېر دەرھال سنول قولى بىلەن شىشخال قۇتسىنى ئېلىپ، بىر تەرەپكە قويۇپ قويۇپ، كۈلگىنىچە:

— بۇ پەقەت مومامنىڭ تەلىيى، مەن مۇنداقلا تاشلىغان ئىدىم، — دېدى.

لى مومامنىڭ كېسىلى كۈندىن-كۈنگە ياخشىلاندى، بۇنىڭ بىلەن بىر ئائىلە كىشىلىرىنىڭ كۆڭلى خاتىرجەم بولدى. بىر كۈنى لى موماي يۇيۇنۇپ - تارىنىپ كىيىملىرىنى كىيىپ، سىرتقا چىقىپ ھويلىدىكى شاپتۇل چېچەكلىرىنى كۆردى. ئوغلى بىلەن كېلىنىمۇ ناھايىتى خۇشال ئىدى، بىر دەمدىن كېيىن موماي سەل ھارغاندەك بولۇپ، ئارام ئالغىلى كىرىپ كەتتى، زېسۇن بىلەن سۇڭرۇ كارىدوردا ئولتۇرۇپ قالدى.

سۇڭرۇ خۇشال ھالدا:

— ئانامنىڭ كېسىلى ناھايىتى تېز ياخشىلاندى، ھېلىقى دوختۇرغا كۆپ رەھمەت ئېيتساق بولغۇدەك، دەسلەپتە مەن ئانامغا غەربچە دورا يېيىش ھەققىدە نەسىھەت قىلغاندا، ناھايىتى قورققان ئىدىم، كۆڭلۈمدىمۇ ھېچقانداق ئىشەنچ يوق ئىدى، ھازىر بەك ياخشى بولدى، — دېدى. زېسۇن بېشىنى لىڭشىتىپ:

— ھېلىمۇ ياخشى ۋېنېئېرنىڭ كاللىسىنى ئىشلەتكىنى، — دېدى. سۇڭرۇ دەرھال:

— مەنمۇ بىلىپ يەتتىم، راستىنلا كىشىنىڭ ئەقلى يەتمەيدۇ... — دېدى. بۇ ۋاقىتتا ۋېنېئېر كىتابلىرىنى قولتۇقلاپ، سىرتتىن يۈگۈرۈپ كىرىپ، كۈلگىنىچە:

— دادا، ئانا، مەن توغۇرلۇق يەنە نېمىلەرنى دېيىشۋاتىسىلەر، — دېدى. سۇڭرۇ كۈلۈمسىرىگىنىچە ئۇنىڭ قولىدىن تارتتى،

ۋېنېر كۈلگىنىچە قولنى بوشتىش ئۈچۈن: — ئانا، بەك چىڭ سىقىۋەتتىڭىز، قولۇم ئاغرىپ كەتتى، —

دېدى.

بىر ئەسكەر

شياۋلىڭ مەكتەپكە بېرىشتا، ھەر كۈنى بىر ھەربىي گازارىمدىن ئۆتەتتى. ئۇ سومكىسىنى قولتۇقلاپ، سەكرەپ-تاقلاپ مېڭىپ، ھېلىقى گازارىمنىڭ ئالدىدىكى مەيدانغا كەلگەندە، قەدىمىنى ئاستىلىتىپ، ئەتىگەنلىك مەشىق قىلىۋاتقان ئەسكەرلەرگە قارايتتى. ئۇلار سەپكە تىزىلىپ، قۇياشقا يۈزلىنىپ تۇرۇشاتتى، يالتىراپ تۇرغان مىلتىق نەيزىلىرى، سېرىق رەڭلىك ھەربىي كىيىملەر كۈن نۇرىدا ئىنتايىن ئوچۇق، رەڭلىك كۆرۈنەتتى. شياۋلىڭ يان تەرەپتە ئۇلارغا جىمىدە قاراپ، ناھايىتى ھەۋەسلىنىپ كېتەتتى. ئۇ: «چوڭ بولسام، چوقۇم ئەسكەر بولىمەن، ھەربىي كىيىم كىيىپ، مىلتىق ئاسمەن، شۇ چاغدا مىلتىقىمنىڭ ئىچىنى تەپسىلىي كۆرۈپ، زادى نېمىلەرنىڭ بارلىقىغا قاراپ باقمەن» دەپ ئويلايتتى. بۇ خىيال ھەر كۈنى ئۇنىڭ كاللىسىدىن كەتمەيتتى.

بىر كۈنى ئۇ دائىملىق ئادىتى بويىچە مەيداننىڭ ئالدىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقىنىدا، تۇيۇقسىز بىرسىنىڭ مۇرىسىنى تۇتقىنىنى سەزدى، ئۇ كەينىگە شۇنداق قاراپلا، ئۇنىڭ دەرۋازىدا تۇرىدىغان ھېلىقى ئەسكەر ئىكەنلىكىنى بىلدى، ئەسكەر ئۇنىڭ كەينىدە كۈلۈمسىرەپ قاراپ تۇراتتى. شياۋلىڭنى سەل سۈر باستى، لېكىن كېتىشكە پېتىنالمىدى. ئەسكەر كۈلۈپ تۇرۇپ:

— ساۋاقداش، ئىسمىڭ نېمە؟ — دەپ سورىدى. ئۇ:

— ئىسمىم شياۋلىڭ، — دەپ جاۋاب بەردى. ئەسكەر يەنە:

— نەچچە ياشقا كىردىڭ؟ — دەپ سورىدى. شياۋلىڭ:

— سەككىز ياشقا، — دەپ جاۋاب بەردى. ئەسكەر

مىلتىقىنى تۇتقىنىچە ئۆز-ئۆزىگە: «مەن ئۆيىدىن ئايرىلغاندا، ئوغلۇم شېڭئېرمۇ سەككىز ياشتا ئەمەسمىدى؟» دەپ پىچىرلىدى.

شياۋلىك بۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ، ئاستا مېڭىپ سەل نېرىغا بېرىپ، غىپلا قىلىپ تىكئۆتتى ئۇ كەينىگە قاراپ، ھېلىقى ئەسكەرنىڭ يەنىلا ئورنىدا قاققان قوزۇقتەك داڭقىتىپ تۇرغانلىقىنى كۆردى.

ئۇ كەچتە مەكتەپتىن قايتىپ، گازارمىنىڭ ئالدىدىن ئۆتكەندە، ھېلىقى ئەسكەر گازارمىنىڭ ئالدىدا ئۇنىڭ يولىغا قاراپ تۇرغان ئىدى، ئۇ شياۋلىكنى كۆرۈپ، كۈلۈمسىرەپ قول ئىشارىتى قىلدى. شياۋلىك ئۆتۈپ كەتمەكچى بولۇۋېدى، ئەسكەر ئۇنى چاقىرىپ يېنىدا ئولتۇرغۇزدى. شياۋلىك ئۇنىڭ قارمۇتۇق چىرايى، مۇڭلۇك كۆزلىرىدىن ناھايىتى مۇلايىملىق چىقىپ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن قورقماي، قېشىدا ئولتۇرۇۋەردى ھەم ئاستا مىلتىقىغا قولىنى ئۇزاتتى. ئەسكەر كۈلۈپ تۇرۇپ مىلتىقىنى ئۇنىڭغا بەردى. شياۋلىك بۇنىڭدىن ناھايىتى خۇشال

بولۇپ، مىلتىق بىلەن ھەپىلەشكىلى تۇردى، ئۇ بىر دەمدىن كېيىن بېشىنى كۆتۈردى. ئەسكەر يەنىلا ئەتىگەنكىدەك ئۇنىڭغا قاراپ تۇراتتى.

شۇنىڭدىن كېيىن ئۇلار ياخشى دوستلاردىن بولۇپ قالدى، ئەسكەر تېخى شياۋلىڭغا «شېڭئېر» دەپ ئىسىم قويۇۋالدى، شياۋلىڭمۇ بۇنىڭغا ماقۇل بولدى. ئۇ ئەتىگەن - كەچتە بۇ يەردىن ئۆتكەندە مىلتىقنى قولغا ئېلىپ ئوينىيدىغان، ھېلىقى ئەسكەرمۇ گازارما ئالدىدا ئۇنى ساقلاپ ئولتۇرىدىغان بولدى. ئۇلار ھەر كۈنى كۆرۈشسە، ئەمما كۆپ گەپ قىلىشمايتتى، شياۋلىڭ مىلتىق ئويناش بىلەن بەنت بولاتتى، ئەسكەر بولسا بىر ياندا ئۇنىڭغا قاراپ ئولتۇراتتى.

ئەمما شياۋلىڭ تېخى بالا ئىدى. ئۇزاق ئۆتمەيلا بۇ كېلەڭسىز مىلتىقنى ئويناشتىن زېرىكىپ، گازارمىنىڭ ئالدىدىن ئۆتكەندە، قەدىناس دوستىنى كۆرگىلى بارمايدىغان بولۇۋالدى. بەزىدە ئەسكەر ئۇنى قوغلاپ كەلسە، ئۇ بىزارلىق ھېس قىلىدىغان، ھەتتا ئەسكەرلەرنىڭ مەشىقىنى كۆرمەيدىغان، يىراقتىن ئۇ ئەسكەرنىڭ قارىسىنى كۆرسە، بەدەر قاچىدىغان بولدى.

بىچارە ئەسكەر! شۇنىڭدىن تارتىپ بۇ سەبەبى، ئوماق بالا ئۇنىڭ بىلەن ئوينىمايدىغان بولدى. لېكىن ئۇنىڭ شياۋلىڭنى يەنە چاقىرىپ كېلىدىغان نېمە ھوقۇقى بولسۇن؟ شياۋلىڭ بەربىر ئۇنىڭ بالىسى ئەمەس - تە!

بىراق، ئۇ ھەر كۈنى ئەتىگەن - كەچتە ئاۋۋالقىدەكلا شۇ يەردە شياۋلىڭنى كۈتۈۋەردى، ئۇ شياۋلىڭنى چۆچۈپ كەتمسۇن دەپ، دەرەخنىڭ كەينىگە ئۆتۈۋالاتتى. ئۇ يىراقتىن شياۋلىڭنىڭ سەكرەپ - تاقلاپ كېلىۋاتقانلىقى ھەم كۈلگىنىچە ئۆتۈپ كەتكىنىنى كۆرەتتى، ئاندىن دەرەخنىڭ ئارقىسىدىن ئاستا چىقىپ، ئۇنىڭ قارىسى يۈتكىچە قاراپ قالاتتى، مەڭزىدە بىر نەچچە تامچە

ئاچچىق ياش توختاپ قالاتتى.

ئۇ كۈندە دېگۈدەك مۇشۇنداق قىلاتتى، شۇنىڭ بىلەن بىلىپ-بىلمەي بىر نەچچە ئاي ئۆتۈپ كەتتى.

بۈگۈن ئەتىگەندە شياۋلىڭ يەنە مەكتەپكە ماڭدى، كوچىغا چىقىشىغىلا، ئىشكىنىڭ ئالدىدا بىر نەرسىنىڭ تۇرغىنىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ قېشىغا باردى. سىنچىلاپ قارىسا، ئەسلىدە بىر كىچىككىنە ياغاچ مىلتىق ئىكەن، مىلتىقنىڭ سېپى قىزىل سىر بىلەن سىرلانغان بولۇپ، ناھايىتى چىرايلىق ئىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە بىر پارچە قەغەز قىستۇرۇلغان بولۇپ، «شېڭگېر، بۇنى ئوينىغىن، سېنى سۆيۈپ، قەدىناس دوستۇڭدىن» دەپ يېزىلغان ئىدى.

شياۋلىڭ مىلتىقنى ئېلىپ، خەتنى بىر نەچچە قېتىم ئوقۇپ، ئاندىن ھەممىنى چۈشەندى، ئۇ تۇيۇقسىز مىلتىقنى ئېلىپ مەيدانغا قاراپ قۇيۇندەك يۈگۈرۈپ كەتتى.

بۇ قىسىمنىڭ ئەسكەرلىرى يولغا چىقىپ كەتكەن بولۇپ،

گازارما قۇرۇقدىلىپ قالغان ئىدى، ئەمدىلىكتە مىلتىقنى ئىككى قولىدا تۇتۇپ، گازارما ئالدىدا ياشلانغان كۆزلىرىنى تىكىپ قاراپ تۇرىدىغىنى ھېلىقى قارىمۇتۇق، مۇلايىم ئەسكەر بولماستىن، بەلكى سەبىي، ئوماق شياۋلىڭ ئىدى.

غېربلىق

شياۋ شياۋ سىنپتا دۆلەت تىلىدىن ئىمتىھان بېرىۋاتاتتى. ئۇ كۆڭلىدە بىر ئىشى باردەك، ئىمتىھان قەغىزىگە ئالدىراپ تېنەپلا بىر نەچچە جۈملە يېزىپ، ئىمتىھان قەغىزىنى تاپشۇرغىلى ماڭدى. ئۇ قەغەزنى بېرەي دەپ تۇرۇشىغا، ئوقۇتقۇچىسى بېشىنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭغا:

— قەغىزىڭگە يەنە بىر قېتىم قارىۋەتكىن، خاتا يېزىلىپ قالغان خەتلەر بارمۇ-يوق، مەكتەپتىن تېخى قويۇپ بەرمىسە، نېمىگە ئالدىرايسەن؟ — دېدى. ئۇ ئىلاجسىز جايىغا كېلىپ ئولتۇرۇپ، ئىمتىھان قەغىزىگە تىكىلىپ قارىدى، ئەمما كاللىسى تەگسىز خىياللار بىلەن بەنت ئىدى.

ئاخىر مەكتەپتىنمۇ قويۇپ بېرىلدى، جاۋ ئانا ئۇنى ئالغىلى كەلدى. ئۇ جاۋ ئانىنى كۆرۈپلا:

— كىچىك ئاپام بىلەن سىڭلىم كەلدىمۇ؟ — دەپ سورىدى. جاۋ ئانا كۈلۈپ تۇرۇپ:

— كەلدى، تېز ئۆيگە بارايلى، سىڭلىڭىز بەك قالتىس بولۇپ كېتىپتۇ، — دېدى. ئۇ بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپلا ئۆيگە قاراپ ئۇچتى، جاۋ ئانا ئۇنىڭ ئارقىسىدىن قايتا-قايتا چاقىرغان بولسىمۇ، ئۇ ئاڭلىمىغاندەك مېڭىۋەردى.

ئۇ ئۆيىنىڭ پەلەمپىيىدىن چىقىۋاتقاندا، ئانىسىنىڭ: «شياۋ شياۋ، تېز كىرىپ، كىچىك ئاپاڭ بىلەن كۆرۈشكىن» دېگىنىنى ئاڭلىدى. ئۇ بامبۇك پەردىنى قايرىپ ئۆيگە كىرىپ، ئانىسىنىڭ بىر ياش ئايال بىلەن ئولتۇرغىنىنى كۆردى. ئۇ دەرھال ئالدىغا بېرىپ سالام قىلدى، كىچىك ئاپىسى ئۇنى باغرىغا باستى، ئەمما ھېچنېمە دېمەي، كۆز يېشى قىلدى. ئانىسى:

— كىچىك ئاپاڭ ئارام ئېلىۋالسۇن، سەن سىرتقا چىقىپ

سىڭلىڭ بىلەن ئويناپ تۇر، ئۇ ئارقا ھويلىدا بېلىقلارنى تاماشا قىلىۋاتىدۇ، — دېدى. شياۋ شياۋ سىرتقا چىقىپ، دەھلىزنى ئايلىنىپ ئۆتۈپ، سىڭلىسىنىڭ جاۋ ئانا بىلەن بېلىقداننىڭ قېشىدا تۇرۇپ، بىر نېمىلەرنى دېيىشىۋاتقانلىقىنى كۆردى. سىڭلىسى سۇس كۆك رەڭلىك كۆڭلەك كىيىۋالغان، قاپقارا چاچلىرىنى كەڭ سۇس كۆك رەڭلىك لېنتا بىلەن بوغۇۋالغان ئىدى.

جاۋ ئانا ئۇنىڭغا:

— قاراڭ، ئاڭگىز كەلدى، — دېدى. ئۇ كەينىگە ئۆرۈلۈپ،

جاۋ ئانىنىڭ قولىنى تۇتۇپ كۈلۈپ تۇردى. جاۋ ئانا:

— شياۋ شياۋ! سىلەر بىللە ئويناڭلار، مېنىڭ يەنە ئىشىم

بار، — دېدى. شياۋ شياۋ سىڭلىسىنىڭ قېشىغا باردى، جاۋ ئانا

ئىشىغا كەتتى. شياۋ شياۋ:

— سىڭلىم، بېلىقلىرىم چىرايلىقمىكەن؟ ھەممىسىنى

ئارقىدىكى ئېرىقتىن تۇتۇپ كەلگەن، — دېدى. سىڭلىسى

ئۇنىڭغا قاراپ كۈلۈپلا تۇراتتى. شياۋ شياۋ ئۇنىڭ جاۋاب

بەرمىگىنىنى كۆرۈپ، باشقا گەپ قىلماي، بېلىقدانغا ئېگىشىپ،

بېلىقلارنى تاماشا قىلدى.

تاماق شرەسىدە ئانىسى، كىچىك ئاپىسى، ئاكا-سىڭىلى تۆتەيلەن قىزغىن پاراڭغا چۈشۈپ كەتتى، سىڭىلى ئۇنىڭ بىلەن ئاستا-ئاستا تونۇشتى. تاماقتىن كېيىن، ئانىسى بىلەن كىچىك ئاپىسى دەھلىزنىڭ سىرتىغا سالقىندىغىلى چىقىپ كەتتى. شياۋ شياۋ بىلەن سىڭىلى ئۆيدە ئويناپ قالدى. شياۋ شياۋ نۇرغۇن ئويۇنچۇقلىرىنى چىقىرىپ، سىڭىلى بىلەن چىراغ يورۇقىدا ئويناشقا باشلىدى. شياۋ شياۋ توختىماي سۆزلەپ تۇردى، بىردەم ئۇنى، بىردەم بۇنى دېدى، سىڭىلى بولسا ئۇنىڭغا قاراپ كۈلۈپلا تۇراتتى.

ئانىسى ياندىكى ئۆيدىن: «بالدۇرراق ئۇخلاڭلار، ئەتە...» دېيىشىگە، شياۋ شياۋ دەرھال: «ھېچقىسى يوق، مەن ئىمتىھاننى بېرىپ بولدۇم، ئەتە بىزنى قويۇپ بەرگەن، مەكتەپكە بارمايمەن» دېدى. ئەمما سىڭىلى ھېرىپ كەتكەچكە، ئورۇندۇقتىن چۈشۈپ، ئۇخلىغىلى ماڭدى، شياۋ شياۋمۇ ئامالسىز كارىۋىتىغا قاراپ ماڭدى، ئۇ: «ئەتە سىڭىلىم بىلەن بېلىق تۇتۇشقا بارمەن» دەپ ئويلىدى.

ئۇ ئەتىسى ئەڭ بۇرۇن ئورنىدىن تۇردى، جاۋ ئانا ئۇنىڭ سىڭىلىنى ئويغىتىشىغا يول قويمىدى، ئۇ ئىلاجسىز ھويلىدا ئۆزى يالغۇر ئويناشقا باشلىدى. بىردەمدىن كېيىن، كىچىك ئاپىسى بىلەن ئانىسىنىڭ ئۆيىدە پاراڭلىشىۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدى، سىڭىلىسىمۇ ئورنىدىن تۇرۇپ، سىرتقا چىقتى. كىچىك ئاپىسى شياۋ شياۋنىڭ كىرگەنلىكىنى كۆرۈپ: «شياۋ شياۋ ھەقىقەتەن ياخشى ئوقۇغۇچى ئىكەن، ئورنىدىن بەك بالدۇر تۇرىدىكەن!» دېدى. ئۇ كۈلۈمسىرەپ تىنچلىق سورىدى.

ناشتىدىن كېيىن ئىككىيلەن سىرتقا چىقماقچى بولدى. ئانىسى:

— سىڭىلىڭغا ئوبدان قارا، ئېرىقنىڭ سۈيى چوڭقۇر،

چۈشۈپ كەتمەڭلار، ئېھتىيات قىلىڭلار، كىيىمىڭلار ھۆل بولۇپ كەتمسۇن!» دېدى. شياۋ شياۋ شۇ زامان «بولدۇ!» دېدى-دە، خۇشال ھالدا سىڭلىسى بىلەن چىقىپ كەتتى.

ئۇلار ئارقا ئىشىكتىن ئۆتۈپ، سۈيى سۈپسۈزۈك بىر ئېرىقنىڭ قېشىغا باردى، ئېرىقنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى ياپپىشىل مەجنۇنتالار سۇغا سايە تاشلاپ تۇراتتى. ئىككىيلەن ئالدى بىلەن بىر نەچچە تال تاش تېرىپ، ئاندىن كېيىن سۇ بويىغا يوغان بىر تاشنى قويۇپ ئولتۇرۇپ، پاراڭلىشىشقا باشلىدى.

سىڭلىسى:

— بىزنىڭ ئۇ يەردە ئېرىق يوق، ئىشىكى ئاچساقلا چوڭ كوچىغا چىقىمىز، كوچىدا نۇرغۇن ماشىنا، ھارۋىلار ئۇياق-بۇياققا ئۆتۈشۈپ تۇرىدۇ، كەچتە كوچىنىڭ ھەممە يېرى چىراغلار بىلەن يورۇپ كېتىدۇ، بۇ يەردىن بەكلا ئاۋات، ئەمما بۇ يەردەك سالقىن ئەمەس، — دېدى. شياۋ شياۋ:

— مەن قاينام-تاشقىنلىقنى ياخشى كۆرىمەن، ئەمما بۇ يەردە بېلىق تۇتمەن، يەنە قىسقۇچپاقمۇ بار. ياز كۈنلىرى دېھقانلار بۇغداي ئورۇپ، چوڭ ھارۋىلار بىلەن توشۇيدۇ. ياز

ئاخشاملرى مەن ئانام بىلەن دائىم بۇ يەردىكى دەزەخلەرنىڭ ئاستىدا ئولتۇرۇپ سۇنىڭ ئېقىشى، تومۇزغىلارنىڭ چىرىلىشىنى ئاڭلايمەن، — دېدى. شياۋ شياۋ شۇنداق دېگەچ، ئېرىقتىكى يوغان بىر تاشنىڭ ئۈستىگە چىقىۋالدى.

ئۇ تاش يېنىك تەۋرىنىپ تۇراتتى، سىڭلىسى:

— ئاۋايلىغىن! ئېرىققا چۈشۈپ كەتمىگىن، — دېدى. شياۋ

شياۋ كۈلۈپ تۇرۇپ:

— مەن قورقمايمەن، مەن نەچچە قېتىم چۈشۈپ كەتكەن،

سەن پۈتۈمدىكى بۇ تارتۇقلارغا قاراپ باققىنە، — دېدى. دە،

پايتىقىنى سېلىپ، پاقالچىقىنى سىڭلىسىغا كۆرسەتتى. سىڭلىسى

بېشىنى لىڭشىتىپ كۈلۈپ تۇرۇپ:

— مەن قورقمەن، تەۋرىنىدىغان نەرسىلەردىن ئەڭ

قورقمەن. مەكتەپتە ئىلەڭگۈچىمۇ ئېگىزرەك ئۇچالمايمەن، —

دېدى.

— ئەلۋەتتە شۇنداق بولىدۇ. دە، چۈنكى سەن دېگەن قىز

بالا، — دېدى شياۋ شياۋ. سىڭلىسى:

— ئۇنداق بولۇشمۇ ناتايىن، ساۋاقداشلىرىمنىڭ ھەممىسى

ناھايىتى ئېگىز ئۇچىدۇ. ئۇلار پەقەت قورقمايدۇ، — دېدى. شياۋ

شياۋ كۈلۈپ كېتىپ:

— شۇڭا سەن توخۇ يۈرەك قىز ئىكەنسىن. دە، — دېدى.

سىڭلىسى ۋىلىققىدە كۈلۈپ قويۇپ باشقا گەپ قىلمىدى.

شياۋ شياۋ ئەتراپقا قاراپ قويۇپ تۇيۇقسىز سورىدى:

— تۈنۈگۈن كىچىك ئاپام نېمىشقا يىغلايدۇ؟

— شۇەن ئاكام ئۆلۈپ كەتتى، سەن بىلمەيسەن؟ ئەگەر

ئانامنى ئازابلانمىسۇن دېمىسەك، بىز تېخى بۇ يەرگىمۇ

كەلمەيتتۇق، — دەپ جاۋاب بەردى سىڭلىسى.

— مەن ئانامنىڭ تاغامغا، كىچىك ئاپام بىلەن سېنى بۇ

يەرگە كېلىپ ئويىناپ كەتسۇن، دەپ خەت يازغىنىنى ئاڭلىغان، شۇەن ئاكام زادى نېمە سەۋەبتىن ئۆلۈپ كەتتى؟ — دېدى شياۋ شياۋ. سىڭلىسى تالنىڭ چىۋىقى بىلەن سۇنى يېنىك ئۇرۇپ تۇرۇپ:

— نېمە كېسەل ئىكەنلىكىنى مەنمۇ بىلمەيمەن، ئاكام شۇ كۈنى مەكتەپتىن قايتىپ كەلگىنىدە ئوبدانلا ئىدى، بىز بىللە ئوينىغان ئىدۇق. ئۇ كەچتە ھوشىدىن كەتتى، دوختۇرخانىغا ئاپىرىپ، بىر نەچچە كۈن بولمايلا ئۆلۈپ كەتتى. شۇ كۈنى ئانام دوختۇرخانىدىن قايتىپ كەلگەندە، كۆزلىرى قىزىرىپ ئىششىپ كەتكەن ئىدى، مەن شۇ چاغدىلا ئاندىن بىلدىم. دادام ئاكامنى يەرلىكىگە قويۇپ بولغاندىن كېيىن، قايتىپ كېلىپ ئۇنىڭ نەرسىلىرىنى ئانام كۆرۈپ قالمىسۇن دەپ بىر يەرگە تىقىپ قۇلۇپلاپ قويۇپتۇ. بىر كۈنى، بىر دەرسلىك كىتابىمنى ئىزدەۋاتسام، ئۇ نەرسىلەر قولۇمغا چىقىپ قالدى، ئانام ئۇلارنى كۆرۈپ، يىغلاپ كەتتى، مەنمۇ بىر ھازا يىغلىدىم... سىڭلىسى سۆزلەپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە، كۆز جىيەكلىرى قىزاردى. شياۋ شياۋ ئىككى قولىنى ئىشتىننىڭ يانچۇقىغا سېلىپ، ئۇنىڭغا تىكىلىپ قاراپ تۇراتتى، بىر دەمدىن كېيىن:

— كۆڭلۈڭنى يېرىم قىلما، مەنمۇ سېنىڭ ئاكاڭ، — دېدى. سىڭلىسى كۈلۈمسىرەپ:

— بىراق، سېنى مېنىڭ ئانام تۇغمىغان، سەن مېنىڭ ئۆز ئاكام ئەمەس-تە، — دېدى. شياۋ شياۋ گەپ قىلمىدى، ئۇ يەنە: — ئىشقىلىپ ئوخشاش، كۆڭلۈڭنى يېرىم قىلما! ئاۋۋ تەرەپتىكى سۇ ئۈستىدە ئۇچۇپ يۈرگەن يىڭناغۇچلارغا قارا، بىردەمدىن كېيىن يامغۇر ياغىدۇ، مەن ساڭا بىر نەچچىنى تۇتۇپ بېرەي، ئوينىغىن، — دېدى.

چۈشتىن كېيىن دېگەندەك يامغۇر يېغىشقا باشلىدى، ئۇلار

ئاشخاندىن بىر نەچچە تال ئۇزۇن يىپ ئېيىپ، ئىككى ئۇچىغا يىڭناغۇچلارنى باغلىدى. ئۇلار يىپنى قويىۋىدى، يىڭناغۇچلار ئۆي ئىچىدە ئۇچۇشقا باشلىدى، ئەمما بىر-بىرىگە چېتىپ قويۇلغاچقا ئېگىز ئۇچالمىدى. سىڭلىسى ئورۇندۇق ئۈستىدە تۇرۇپ، خۇشاللىقىدىن چاۋاك چېلىشقا باشلىدى. تۇيۇقسىز بىر يىڭناغۇچ ئۇچۇپ كېلىپ سىڭلىسىنىڭ يۈزىگە قونۇۋالدى، يەنە بىر تۇچىدىكىسى يىڭلىنىڭ بىر تەرىپىگە ئېسىلىپ قېلىپ، ھەدەپ ئۇچماقچى بولاتتى، سىڭلىسى قورققىنىدىن ۋارقىراپ كەتتى. شياۋ شياۋ ئۇنىڭغا قارىغىنىچە ئۆزىنى

تۇتۇۋالماي كۈلۈپ كەتتى. سىڭلىسى جىددىيلىشىپ، ئۆزى ئورۇندۇقتىن سەكرەپ چۈشمەكچى بولدى. شياۋ شياۋ دەرھال ئورۇندۇققا چىقىپ، يىڭناغۇچلارنى تۇتۇۋالدى. سىڭلىسىنىڭ ئاچچىقى كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ، ئۇنى بەزلىگەچ يىپنى ئۈزۈپ، يىڭناغۇچلارنى قويۇپ بەردى.

يامغۇر بىر ياغىنىچە ئۇدا بىر نەچچە كۈن يېغىپ، سىرتقا چىققىلى بولمىدى، شياۋ شياۋ بىلەن سىڭلىسى دەھلىزدە ئولتۇرۇپ، يامغۇرغا قارىغىنىچە چۆچەك ئېيتىشتى. شياۋ شياۋ ئاڭلىغان ھېكايىلىرىنىڭ ھەممىسىنى سۆزلەپ تۈگەتتى، ئاخىر ئۆزى بىر چۆچەك توقۇماقچى بولدى-دە، ياخشى ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن، سۆزلەشكە باشلىدى:

— بىر موماينىڭ ئىككى ئوغلى بار ئىكەن، كىچىكىنىڭ ئىسمى جۇ باجى، چوڭىنىڭ ئىسمى تۇ شىڭسۇن ئىكەن ... —

سۆزلەپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە، سىڭلىسى كۈلۈپ كېتىپ:
— توغرا ئەمەس، جۇ باجىنىڭ ئانىسى يوق، ئۇنىڭ
ئاكسىنىڭ ئىسمىمۇ تۇ شىڭسۇن ئەمەس، بەلكى سۇن شىڭجې.
سەن مېنى «غەربكە ساياھەت» نى ئاڭلىمىغان دەپ قالغان
ئوخشايسەن! — دېدى. شياۋ شياۋمۇ كۈلۈپ كېتىپ:
— مېنىڭ دېگىنىم «غەربكە ساياھەت» تىكى جۇ باجى
ئەمەس، بەلكى باشقا جۇ باجى، — دېدى. سىڭلىسى بېشىنى
لىڭشىتقىنىچە كۈلۈپ قويۇپ:
— يالغان ئېيتما، مەن سېنىڭ ئۇنى توقۇپ چىققىنىڭنى
بىلىمەن، — دېدى. شياۋ شياۋ گەپ قىلالماي:
— ئەمىسە، سەن بىرنى ئېيتقىنە، مەن ئاڭلاي، — دېدى.
سىڭلىسى بىردەم ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن ئېيتىشقا باشلىدى:
— بۇرۇنقى زاماندا... بۇرۇنقى زاماندا بىر پادىشاھ بولغان
ئىكەن، ئۇنىڭ مەلىكە شۆخۇئا ئىسمىلىك بىر قىزى بار بولۇپ،
ناھايىتى چىرايلىق ئىكەن... — مۇشۇ يەرگە كەلگەندە، شياۋ
شياۋ ئۇنىڭ گېپىنى بۆلۈپ:
— كېيىن بىرى ئۇنىڭغا زىيانكەشلىك قىلىدىكەن،
شۇنداقمۇ؟ — دەپ سورىدى. سىڭلىسى ئۇنىڭغا:
— توغرا، سەن ئاڭلىغان ئىكەن سەنغۇ، بولدىلا، مەن
ئېيتماي، — دېدى. شياۋ شياۋ شۇ ھامان:
— مەن ئاڭلىمىغان، مېنىڭچە شۇنداق، ئاخىرنى
سۆزلەۋەرگىن، — دېدى. سىڭلىسى يەنە سۆزلەشكە باشلىدى:
— كېيىن پادىشاھنىڭ خانىشى ئۆلۈپ كېتىپ، يەنە بىر
خانىشى نىكاھقا ئېلىپتۇ، ئۇنىڭ ئىسمى... مەن ئۇنىڭ ئىسمىنى
ئۇنتۇپ قاپتىمەن... بۇ يېڭى خانىش مەلىكە شۆخۇاننىڭ ئۆزىدىن
چىرايلىق ئىكەنلىكىگە ھەسەت قىلىپ، بىر كەمپىرنى ئۇنى بىر
قاقاس تاغلىققا ئاپىرىۋېتىپ، زەھەرلىك ئالمنى ئۇنىڭغا

يېگۈزۈۋېتىشكە بۇيرۇپتۇ.... — شياۋ شياۋ ئالدىراپ:
— كېيىن بىرى كېلىپ ئۇنى قۇتقۇزۇپتىمۇ؟ — دەپ
سورىدى. سىڭلىسى كۈلۈپ قويۇپ:

— ئالدىرماي تۇر، كېيىن قانداق بولغان، مەلىكە شۇخۇئا
ئامان قېلىپتۇ. پادىشاھ يېڭى خانىشىنىڭ ئەسكىلىكىنى بېلىپ،
ئۇنى قوغلىۋېتىپ، مەلىكە شۇخۇئا قايىتۇرۇپ كېلىپتۇ.
ھەممەيلەن ناھايىتى خۇشال تۇرمۇش كەچۈرۈپتۇ، — سىڭلىسى
سۆزلەشتىن توختىدى. شياۋ شياۋ يەنە:

— كېيىنچۇ؟ — دەپ سورىدى. سىڭلىسى:

— كېيىن مۇشۇنداق بولۇپتۇ، تۈگىدى، — دېدى.

شياۋ شياۋ ئورنىدىن تۇرۇپ، قەددىنى رۇسلاپ:

— مەن چۆچەك ئاڭلىغاندا، خۇشاللىق مەزگىلىنى ئاڭلاشتىن
ئەڭ قورقمەن، بىر خۇشاللىق بولغاندىن كېيىنلا ھېكايە
ئاخىرلىشىدۇ. ھەر قېتىم جاۋ ئانا چۆچەك ئېيتقاندا، بىر بولسا
باي بولغان، بىر بولسا ئەمەلدار بولغان يەرگە كېلىپلا، خۇشاللىق
بىلەن تۈگىتىدۇ، ھەقىقەتەن قىزىقى يوق! — دېدى. سىڭلىسى:
— چۆچەكنىڭ ھامان تۈگەيدىغان ۋاقتى بولىدۇ،
تۈگىمەيدىغان چۆچەك بولمايدۇ، مەن كۆڭۈلسىزلىك بىلەن
ئاخىرلىشىدىغان چۆچەكلەرنى ئاڭلىسام، بىر نەچچە كۈنگىچە
خىيالىمدىن كەتمەيدىكەن... — دېدى. شياۋ شياۋ تۇيۇقسىز بىر
چۆچەكنى ئېسىگە ئېلىپ «ئاڭلامسەن؟» دېدى ۋە سۆزلەشكە
باشلىدى:

— بۇرۇنقى زاماندا بىر پادىشاھ بولغان ئىكەن... ئۇ 18
مىڭ ئالەمدىنمۇ چوڭ بىر ئامبار سالدۇرۇپتۇ، ئۇنىڭغا 18 مىڭ
ئالەمدىنمۇ كۆپ گۈرۈچ توپلاپتۇ. بىر كۈنى قۇشقاچلار ئۇچۇپ
ئۆتۈشكە باشلاپتۇ، ئۇلار ناھايىتى كۆپ بولۇپ، توپ-توپ بولۇپ
ئۇچۇپ، قۇياش نۇرىنىمۇ توسۇۋاپتۇ. ئۇلار ئامباردىكى گۈرۈچنى

كۆرۈپ، بىر كىچىك كامارنى تېپىپ، بىر-بىردىن ئۇچۇپ
كىرىشكە باشلاپتۇ...

چۆچەك شۇ يەرگە كەلگەندە سىڭلىسى ئالدىراپ:

— مەن بىلىپ بولدۇم! 1- قۇشقاچ ئۇچۇپ كىرىپ، بىر تال
گۈرۈچنى چىشلەپ چىقىدۇ، ئاندىن 2- قۇشقاچ كىرىپ يەنە بىر
تال گۈرۈچنى چىشلەپ چىقىدۇ، مۇشۇنداق قىلىپ، گۈرۈچنى
بىر-بىرلەپ توشۇپ تۈگىتىدۇ شۇنداقمۇ؟ مەن شۇەن ئاكامدىن
ئاڭلاپ بولغان، — دېدى. شياۋ شياۋ:

— ھەئە، بۇ چۆچەكنى توقۇغان ئادەم ناھايىتى قالتىس
ئىكەن، دەرۋەقە ئۇنى سۆزلەپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ، — دېدى.
سىڭلىسى:

— مەن ئىشەنمەيمەن، 18 مىڭ ئالەمدىنمۇ جىق گۈرۈچ
بولسىمۇ، نەچچە مىليارد، تىرىلياردتىن ئېشىپ كەتمەيدۇ، ئەگەر
كېچە-كۈندۈز توختىماي سۆزلەيدىغان بولسا، بىر نەچچە يىلدىلا
ئېيتىلىپ تۈگەيدۇ، — دېدى. شياۋ شياۋ جاۋاب بېرەي دەپ
تۇرۇشىغا، ئۆيدىن ئانىسىنىڭ چاقىرىغان ئاۋازى ئاڭلىنىپ،
ئىككىسى بىللە ئۆيگە كىرىپ كەتتى.

كېچىدە يامغۇر تېخىمۇ كۈچەيدى، تېخى توختىماي چاقماق
چېقىلدى. شياۋ شياۋ ناھايىتى ئەپسۇسلاندى، چۈنكى ئۆينىڭ
كەينىدىكى كىچىك ئېرىققا بىر نەچچە كۈنگىچە بارغىلى
بولمايتتى، چۆچەكمۇ ئېيتىلىپ تۈگىدى، ئۆيدىمۇ ئوينىغۇدەك
ئويۇن قالمايدى، ئويلا-ئويلا ئاخىر ئاستا ئۇيقۇغا كېتىپ، چۈش
كۆردى، چۈشىدە سىڭلىسىنى ئېلىپ، بىر قوبۇق ئورمانلىققا
كىردى، ئورمانلىقتا بىر چوڭ كۆل بار ئىدى. كۆل بويىدا مەلىكە
شۇخۇاغا ئوخشايدىغان ئاق كىيىملىك بىر ئايال ئۇلارنىڭ
ئۇدۇلىدىن چىقىپ كەلدى. ئۇنىڭ قولىدا بىر چوڭ قەپەس بار
ئىدى، ئىچىدە نۇرغۇن قۇشقاچ بار بولۇپ، ئالدىغا قاراپ كېتىپ

قالدى، بىردەمدىن كېيىن كۆزدىن غايىب بولدى.

شياۋ شياۋ ئويغانغاندا ئاللىقاچان ئاڭ يۈرۈپ، كۈن نەيزە بويى ئۆرلىگەن بولۇپ، ھاۋا شۇنچىلىك ئوچۇق ئىدى. ئۇ بەنلا ئىشىنەلمەي، ئورنىدىن تۇرۇپ سىرتقا قارىۋېتىدى. دەرىخ شاخلىرىدا قۇشلارنىڭ توختىماستىن چۇرۇقلىشىۋاتقانلىقىنى، ئورۇن ئىچىنىڭ يامغۇر سۈيىگە تولغانلىقىنى، يېنىك شامال چىقىپ تۇرغانلىقىنى كۆردى. ئۇ ناھايىتى خۇش بولۇپ كەتتى ۋە ئالدىراش كىيىنىپ، سىرتقا چىقىپ كەتتى، چۈشىنىمۇ ئۇنتۇپ قالدى.

سىڭلىسى دەھلىزدە كۆزلىرىنى ئۇۋۇلاپ ئۇياق-بۇياققا قاراپ ئولتۇراتتى، ئۇنى كۆرۈپ كۈلۈپ تۇرۇپ:
— ئاكا، ھاۋا ئېچىلىپتۇ، — دېدى. شياۋ شياۋ چاۋاك چېلىپ:

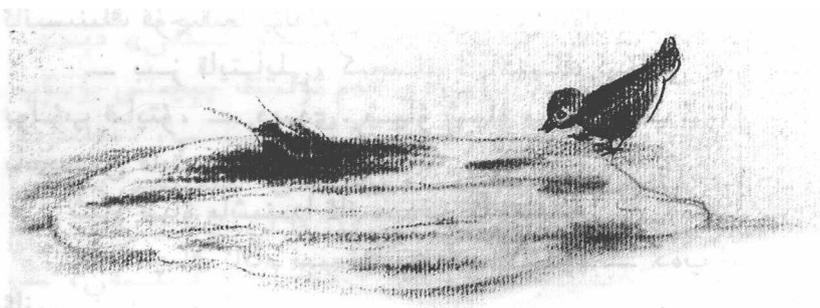

— شۇنداق، سەن ھويلىدىكى بۇ يامغۇر سۇلىرىنى كۆردۈڭمۇ؟ مەن چىقىپ كېچىپ باقاي، — دېدى. سىڭلىسى ئۇنىڭغا قاراپ كۈلۈپ تۇراتتى، ئۇ ئايغى ۋە پايىقىنى سېلىپ، سۇغا ئاستاغىنە كىردى، ئۇ كۈلگەچ:

— سۇ بەك سوغۇق

ئىكەن، ئاستىدا مۇخ بار ئىكەن، ناھايىتى سىلىق ئىكەن، — دېدى. ئۇ سۇ ئىچىدە ئاستا يۈگۈرۈشكە باشلىدى، ئايغى ئاستىدىن سۇنىڭ شالاپلىغان ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇراتتى. سىڭلىسى دەھلىزدە تۇرۇپ:

— ناھايىتى كۆڭۈللۈك ئىكەن، مەنمۇ كىرەي، — دېدى.
 شياۋ شياۋ ئېڭىشىپ، پۇچقىقنى تۇرۇپ:
 — سەن جۈرئەت قىلالساڭ كىرگىن، بىز سۇدا يۈگۈرۈپ
 دۈڭلەك چىقىرىپ ئوينايمىز، — دېدى. سىڭلىسى دەھلىزدە
 ئولتۇرۇپ، بىر پايپىقنى سېلىپ تۇرۇشىغا، ئانىسى ئۆيدىن
 چىقىپ كۆرۈپ قېلىپ:
 — بۇنداق قىلماڭلار، شياۋ شياۋ، تېز قايتىپ چىق، سەن
 سىڭلىڭنى ئەگەشتۈرۈپ كەپسىزلىك قىلماقچىمۇ؟ — دېدى.
 سىڭلىسى دەرھال پايپىقنى كىيىۋالدى. شياۋ شياۋ كۈلۈپ قويۇپ
 دەھلىزدىكى پايپىقنى ئېلىپ، يالڭايغا پېتى مۇنچىغا يۈگۈرۈپ
 كىرىپ كەتتى.

تاماقتىن كېيىن، ئانىسى: «ھەممىمىز سىرتقا چىقىپ ھاۋا
 يەپ كىرەيلى!» دېدى. كىچىك ئاپىسىنىڭ چىققۇسى كەلمىگەن
 بولسىمۇ، شياۋ شياۋ بىلەن قىزىنىڭ توختىماي نەسىھەت قىلىشى
 بىلەن ئىلاجسىز بىللە چىقتى. ئۇلار ئالدى بىلەن باغچىغا باردى،
 ئانىسى بىلەن كىچىك ئاپىسى بىر ماگىزىنغا كىرىپ كەتتى. شياۋ
 شياۋ سىڭلىسى بىلەن يۈگۈرۈپ سۇ بويىغا بېرىپ، ئۈزۈپ يۈرگەن
 ئۆردەكلەرنى تاماشا قىلدى، ئاندىن يەنە كىچىك تاغنىڭ ئۈستىگە
 چىقتى. يامغۇردىن كېيىن كىچىك تاغ بىلەن ئورمانلىق
 پاكىزلىنىپ، تېخىمۇ ياپپىشىل بولۇپ كەتكەن ئىدى، تاغ

كەينىدىكى چىتلاق ئىچىدىكى ياۋا يەسسىمەنلەر ناھايىتى تەكشى ئېچىلىپ كەتكەن بولۇپ، ھەسەن-ھۈسەنگە ئوخشاپ قالغان، كۆلچەكتىكى نېلۇپەرلەرمۇ ھۈپپىدە ئېچىلغان، سۇ بويىغا بىر قولۋاق باغلاپ قويۇلغان ئىدى. ئىككىيلەن مەسلەھەتلىشىپ قولۋاققا چىقىپ ئوينىماقچى بولدى، ئۇلار قولۋاقنىڭ قېشىغا چۈشەيلى دەپ تۇرۇشىغا، ئانىسىنىڭ تاغ باغرىدىكى راۋاقتا ئولتۇرۇپ، ئۇلارنى قايتىپ كېلىڭلار، دەپ قول ئىشارىتى قىلىۋاتقىنىنى كۆردى.

ئۇلار راۋاقنىڭ ئالدىغا كەلگەندە، كىچىك ئاپسىنىڭ ناھايىتى زەمىپ ھالدا راۋاقنىڭ تۈۋرۈكىگە يۆلىنىپ، كۆزلىرى ياش يۇقى ئولتۇرغىنىنى كۆردى. سىڭلىسى دەرھال بېرىپ، گەپ قىلماستىن ئانىسىنىڭ قۇچىقىغا يۆلەندى. ئانىسى پەس ئاۋازدا:

— بىز قايتايلى، كىچىك ئاپاڭنىڭ كۆڭلى يەنە يېرىم بولۇپ قاپتۇ، — دېدى. شياۋ شياۋ ماقۇل دەپ ئۇلار بىلەن باغچىدىن قايتىپ چىقتى.

شياۋ شياۋ ماشىنىدا ئانىسىدىن ئاستاغىنە:
— كىچىك ئاپام نېمىشقا يەنە يىغلايدۇ؟ — دەپ سورىدى.
ئانىسى:

— كىچىك ئاپاڭ مېنىڭ ساڭا بىر كىچىك چىخ قالىپ ئالغىنىمنى، ئۇنىڭ نۇسخىسىنىڭ ناھايىتى چىرايلىقلىقىنى كۆرۈپ، شۈەن ئاكاڭغىمۇ بىرنى ئالغۇسى كەلدى. ئەمما ئۇشتۇمتۇت شۈەن ئاكاڭنىڭ ئۆلۈپ كەتكىنىنى ئويلاپ، يىغلاپ كەتتى، شۇنىڭ بىلەن بىز دەرھال قايتىپ چىقتۇق، قارا، ئانىنىڭ بالغا بولغان مۇھەببىتى نېمىدېگەن چوڭقۇر-ھە! — دېدى. ئانىسى گەپ قىلغاچ چوڭقۇر ئۇھ تارتىپ قويدى، شياۋ شياۋمۇ ئۈندىمىدى.

ماشىنا قەنت-گېزەك شىركىتىنىڭ ئالدىدا توختىدى، كىچىك

ئاپىسى سىڭلىسى ۋە شياۋ شياۋغا ئىككى قاپتىن كەمپۇت ئالدى.
شياۋ شياۋ كىچىك ئاپىسىغا رەھمەت ئېيتتى، ئۆزى يەنە بىر
بوتۇلكا بانان مېيى ئالدى. كىچىك ئاپىسى ئۇنىڭدىن:

— بۇنى ئېلىپ نېمە قىلسەن؟ — دەپ سورىدى. شياۋ
شياۋ كۈلۈپ تۇرۇپ:

— ئۆيگە بارغاندا ماروژنى ياساپ بېرىمەن، — دېدى. ئۆيگە
كەلگەندە، كىچىك ئاپىسى ھېرىپ قالغان ئىدى، شۇڭا سىڭلىسى
ئۇنىڭ بىلەن ئۇخلىغىلى كىرىپ كەتتى. شياۋ شياۋ ئۆزى يالغۇز
چىقىپ ئۇياق-بۇياققا چېپىپ يۈرۈپ، ماروژنى ياسايدىغان چېلەكنى
تېپىپ، ئەتە ماروژنى ياساشقا تەييارلاپ قويدى.

زاۋال ۋاقتىدا سىڭلىسى ئويغاندى، قاتتىق ئۇخلىغىنىدىن
يۈزلىرى تەرلەپ كەتكەن بولۇپ، «بەك ئىسسىق ئىكەن» دېدى.
ئانىسى ئۇنى يۇيۇنۇشقا بۇيرۇدى ھەم ئۇنىڭ چېچىنى يۇيۇپ
قويدى، شياۋ شياۋ بىر چوڭ يەلپۈگۈچنى ئېلىپ، دەھلىزدە
تۇرۇپ كۈچ بىلەن ئۇنى يەلپۈشكە باشلىدى. سىڭلىسى يۈزىنى
توسۇۋالغان چاچلىرىنى قايرىغاچ، ئۇنىڭغا قازاپ كۈلۈمسىرەپ:
— بولدى، يەلپۈمگىن، مەن توڭغاندەك قىلىمەن، —
دېدى. شياۋ شياۋ:

— ئۇنداقتا، بىز سىرتقا چىقىپ، دەرەخ ئاستىدا سەگىدەپ
كىرەيلى، بىردەم شامالدىساڭلا چاچلىرىڭ قۇرۇپ كېتىدۇ، —
دېدى. ئىككىيلەن سىرتقا چىقىپ، دەرەخ يىلتىزىدا ئولتۇردى.
گۈگۈم ۋاقتىدا ھىلال ئاي مەجنۇنتالارنىڭ ئۈستىدە ئېسىلىپ
تۇراتتى، يىراقتىن ماشرەڭ كىيىملىك پوچتىكەشنىڭ قارىسى
كۆرۈندى. شياۋ شياۋ ئۇنى كۆرۈپ يەلپۈگۈچنى قويۇپ، قېشىغا
بېرىپ، ئىككى پارچە خەتنى كۆتۈرۈپ كەلدى. سىڭلىسى
ئالدىراپ سورىدى:

— كىمدىن كەلگەن خەت ئىكەن؟ — شياۋ شياۋ خەتكە

قاراپ:

— بىرى دادامدىن كەپتۇ، يەنە بىرى تاغامنىڭ ئوخشايدۇ.
سەن ساقلاپ تۇر، مەن خەتلەرنى ئاپىرىپ بېرىپ كېلەي، —
دەپ، ئۆيگە كىرىپ كەتتى.

شياۋ شياۋ ھايال بولمايلا قايتىپ چىقتى. سىڭلىسى:
— دادامدىن خەت كەلگەن بولسا، چوقۇم بىزنى ئېلىپ
كېتىدۇ، — دېدى. شياۋ شياۋ:

— مەن بىلىمدىم، ئەگەر سەن كەتسەڭ، مەن چوقۇم ساڭا
خەت يازمەن، خەتنى «سىڭلىم سۇڭ ئەپەندى، ياخشىمۇسەن؟»
دەپ باشلايمەن، — دېدى. سىڭلىسى كۈلۈپ كېتىپ:

— مېنىڭ مەكتەپتىكى ئىسمىم «سىڭىل» ئەمەس، ئۇنىڭ
ئۈستىگە مەن باشقىلارنىڭ مېنى «ئەپەندىم» دەپ چاقىرىشىنى
ياخشى كۆرمەيمەن، مەن باشقىلارنىڭ مېنى «خېنىم» دەپ
چاقىرىشىنى ياخشى كۆرمەن. دادام ئادەتتە جەنۇبتىن خەت
يازغاندا، مېنى دائىم «خېنىم» دەيتتى، — دېدى. شياۋ شياۋ:

— ئۇنداقتا ياخشى، سېنىڭ مەكتەپتىكى ئىسمىڭ نېمە؟ —
دەپ سورىدى. سىڭلىسى جاۋاب بەرمىدى.

شياۋ شياۋ يەلپۈگۈچىنىڭ بىر چېتىنى تۇتۇپ تۇرۇپ:
— دادامنىڭ ئەنگلىيىگە كەتكىنىگە بىر يىلدىن ئاشتى، ئىككى
ھەپتىدە دېگۈدەك بىر پارچە خەت يازىدۇ، بەزىدە بىر نەچچە پارچە
خېتى بىراقلا كېلىدۇ. كۈنۈپىرىنىڭ ئۈستىگە چەت ئەلچە خەتلەر
يېزىلغان بولۇپ، مەن ئوقۇيالمايمەن، لېكىن ئانام: «ئۈستىدىكىسى
سېنىڭ ئىسمىڭ ئىكەن» دەيدۇ، — دېدى.

— سەن نېمىشقا چوڭ دادام بىلەن بىللە ئەنگلىيىگە
بارمىدىڭ؟ — دەپ سورىدى سىڭلىسى. شياۋ شياۋ بېشىنى
چايقاپ:

— ئانام بارمىغان ئىدى، مەنمۇ بارمىدىم. مەن پەقەت

ۋە تىنىمنى، ئۇنىڭ دەرەخلىرى، سۇلىرىنى ياخشى كۆرىمەن. مەن ئەنگلىيىنى ياخشى كۆرمەيمەن، ئۇ يەردىكى بالىلارنىڭ ھەممىسى سېرىق چاچ، كۆك كۆز، — دېدى. سىڭلىسى:

— بىزنىڭ ئوقۇتقۇچىمىز دائىم بىزمۇ چەت ئەللەرنى ياخشى كۆرۈشىمىز كېرەك، دەيدۇ، مېنىڭچە ئۇنىڭ گېپى ئورۇنلۇق، — دېدى. شياۋ شياۋ:

— سەن چەت ئەلنى ياخشى كۆرسەڭ كۆرۈۋەر، ئىشقىلىپ مەندە ۋە تىنىمنى سۆيىدىغان بىرلا يۈرەك بار، بۇنداق يۈرەك بولمىغاندا ئاندىن باشقا دۆلەتلەرنى ياخشى كۆرسەم بولىدۇ، — دېدى. سىڭلىسى چاچلىرىنى سىلىغاچ:

— بىر يۈرەكنى بىر قانچىگە بۆلگىلى بولىدىغۇ، مەسىلەن، مەن بىرلا يۈرەكنىم بىلەن دادامنى، ئانامنى، يەنە نۇرغۇن نەرسىلەرنى ياخشى كۆرىمەن... — دېدى. بۇ چاغدا، شياۋ شياۋ تۇيۇقسىز ئاسمانغا قاراپ:

— سىڭلىم، قارا! — دېدى. سىڭلىسى گېپىنى توختىتىپ، بېشىنى كۆتۈرگەندە، ناھايىتى كىچىك بىر يۇلتۇز ئۇزۇن يورۇقلۇق قالدۇرۇپ، ئاسماننى كېسىپ ئۆتۈپ، چەكسىز بوشلۇققا سىڭىپ كەتتى.

بارا-بارا قاراڭغۇ چۈشتى، ئۇلارمۇ ئۆيگە قايتىشتى. ئىككى پاكاز ئورۇندۇق ۋە بىر يوغان ئورۇندۇقنى تىزىشىپ، ھويلىدا كەچلىك تاماق يېيىشتى. ئانىسى ئارقىسىدىن سىڭلىسىنىڭ چېچىنى چۇۋۇپ، ئىككى ئۆرۈم قىلىپ ئۆرۈپ قويدى. شياۋ شياۋ:

— چېچى بولسا نېمىدېگەن ئاۋارىچىلىق! مەن ھەر كۈنى سەھەر ئورنۇمدىن تۇرغاندا چاچ تارايمەن دەپ ئاۋارە بولمايمەن، چېچىمنى يۇيىمەن دەپ ۋاقتىمنى ئىسراپ قىلمايمەن، — دېدى. سىڭلىسى:

— لېكىن، ئانام چاچتا بىر خىل نەپىس گۈزەللىك بار

دەيدۇ، — دەدى. شياۋ شياۋ بېشىنى ئىگىشتىپ:

— بەلكىم، بىراق مەن مۇشۇنداق، چېچى بولۇشنى گۈزەللىك دەپ قارىمايمەن، — دەدى. ئۇنىڭ چېچىنى ئاڭلاپ كىچىك ئاپسىمۇ كۈلۈۋەتتى.

ئىككىنچى كۈنى سەھەردىن تارتىپ، شياۋ شياۋ جاۋ ئاننىڭ ھېلىقى چېلەكنى يۇيغۇزۇش، مۇز ۋە تۇز سېتىۋېلىپ، ماروزنى ياساش بىلەن ئالدىراش بولۇپ كەتتى. ئانىسى ئۇلارنىڭ خۇرۇچلىرىنى تەڭشەپ بەردى، ئىككىيلەن ھويلىدىكى چېلەكنى تەۋرىتىشكە باشلىدى.

شياۋ شياۋ تۇۋاقنى بىردەم-بىردەم ئېچىپ قاراپ بېقىپ، «بولدى» دەيتتى، ئەمما تېخى سۇيۇق تۇرغانلىقىنى كۆرەتتى. سىڭلىسى كۈلۈپ كېتىپ:

— ئالدىرىما، تېخى ئۇيۇمىدى، تۇۋاقنى ئېچىپ-يېپىۋەرسەڭ، تۇزنىڭ ھەممىسى ئېرىپ كېتىدۇ، — دەيتتى. شياۋ شياۋ يەنە ئازراق ئۇسۇپ تېتىپ بېقىپ، سۆزلەپ كەتتى:

— تەمى يوق، بەك تۈزسىز بولۇپ قاپتۇ، يەنە ئازراق شېكەر قوشۇش كېرەك. سىڭلىسى:

— بولىدۇ، — دەدى. شۇنىڭ بىلەن شياۋ شياۋ يەنە ئازراق ئاپپىلىسن شېكىرى قوشتى، يەنە ھېلىقى بىر بوتۇلكا بانان مېيىنىڭ ھەممىسىنى قۇيۇۋەتتى. تېتىپ بېقىپ، بەك تاتلىق بولۇپ قالغانلىقىنى بىلىپ، يەنە ئازراق قايناقسۇ قويدى.

سىڭلىسى ھۆل بولۇپ كەتكەن قوللىرىدا يېڭى بىلەن يۈزىدىكى تەرلىرىنى سۈرتكەچ:

— ھاۋا بەك ئىسسىق كەتتى، مەن ئەمدى تەۋرەتمەيمەن، — دەدى. شياۋ شياۋ:

— بولدى، مەن قىلاي، سەن ئولتۇرۇپ بىر دەم ئارام ئېلىۋال، — دەدى.

بىر ھازا تەۋرەتكەندىن كېيىن، شياۋ شياۋمۇ ھېرىپ قېلىپ:
— چوقۇم تەييار بولدى، بىز ئۇسۇپ تېتىپ باقايلى، —
دېدى. سىڭلىسى ئازراق ئېلىپ تېتىپ بېقىپ، بىر ھازاغىچە گەپ
قىلمىدى. شياۋ شياۋمۇ تېتىپ بېقىپ، سىڭلىسىدىن سورىدى:
— تاتلىق بولۇپتىمۇ-يا؟ — سىڭلىسى كۈلۈپ قويۇپ:
— بىز ئادەتتە يەيدىغان ماروژننىڭ تەمىگە
ئوخشىمايدىكەن، ئازراق چۈچۈمەل ھەم تۈزلۈك ئىكەن، —
دېدى. شياۋ شياۋ ئىستاكانى قويۇپ، ئالدىنغا ئۇرۇپ قويۇپ:
— چۈچۈمەل، تۈزلۈك دېگەن نېمە گەپ ئۇ، ئىشقىلىپ
تاتلىق بولماپتىغۇ، بولدىلا، جاۋ ئانىغا بېرىۋېتەي، — دېدى.
ھاپىلا-ھاپىلا يىغىشتۇرغاندىن كېيىن، شياۋ شياۋ چاپىنىنىڭ
يېشى بىلەن ئۆزىنى يەلپۈپ تۇرۇپ:

— يەنىلا قىسقىچىقا تۇتقىلى بارغىنىمىز تۈزۈك ئوخشايدۇ،
بىز يېرىم كۈن ماروژنى بىلەن ھەپىلىشىپ ئىسسىپ كەتتۇق،
دەرەخ سايىسىغا بېرىپ سەگىدەپ كېلەيلى، — دېدى. سىڭلىسى
قارماق، يەمچۈكلەرنى ئېلىپ سىرتقا چىقتى. شياۋ شياۋ:
— قارا، ئاۋۋ يەردىكى دەرەخ ئاستىدىكى سۇدا بىر چوڭ
تاش بار ئىكەن، بىز شۇ يەردە ئولتۇرايلى، سۇ چوڭقۇر بولسا
ياخشى تۇتقىلى بولىدۇ، سەن قورقساڭ، مەن سېنى يۆلەپ
ئۆتكۈزەي، — دېدى. سىڭلىسى «مەن قورقمايمەن» دېگەچ،
سۇ بويىدىكى تاشلارنى دەسسەپ، قارماقنى ئېلىپ، ئاستا تاشنىڭ
ئۈستىگە چىقتى.

يامغۇردىن كېيىن ئېرىقنىڭ سۈيى ئۇلغىيىپ، تاش قولۋاققا
ئوخشاپ قالغان ئىدى، مەيىن شامال سۈنى سىيىپ ئۆتەتتى،
مەجنۇنتاللارنىڭ ياپراقلىرى شىلدىرلىماقتا ئىدى. تومۇزغىلارنىڭ
چىرىلداشلىرى ئەتراپىنى بىر ئالغان، ئېتىزلىقلار ۋە مەھەللىدىكى
ئۆيلەرگە كۆز يەتمەيتتى. سىڭلىسى ناھايىتى خۇشال بولۇپ:

— بۇ جاي بەك ياخشى ئىكەن، مېنىڭ كەتكۈم كەلمەيۋاتىدۇ، — دېدى. شياۋ شياۋ:

— بۇ تاش — بىزنىڭ ۋەتىنىمىز، مەن بۇ يەرنىڭ زۇڭتۇڭى، سەن ئەسكىرىم بولغىن، — دېدى. سىڭلىسى:

— مەن ئەسكەر بولمايمەن، مەن مىلتىق ئېتىشىنى بىلمەيمەن، ئۇنىڭ ئۈستىگە مىلتىقنىڭ ئاۋازىدىن قورقىمەن، —

دېدى. شياۋ شياۋ:

— ئۇنداقتا سەن زۇڭتۇڭ بولغىن، مەن سېنىڭ ئەسكىرىڭ بولاي، كېيىن بۇ تاش سۇ بىلەن ئېقىپ دېڭىزغا قوشۇلۇپ، باشقا

بىر دۇنياغا ئايلىنىدۇ، — دېدى. سىڭلىسى:

— ئۇنداقتا ياخشى بولمايدۇ، مېنىڭ ئانامدىن ئايرىلغۇم يوق، مەن چاچ تاراشنى ئۇقمايمەن، — دېدى. شياۋ شياۋ:

— چاچ تاراشنى بىلمىسەڭ ھېچقىسى يوق، ماڭا ئوخشاش چېچىڭنى كېسىۋەتسەڭ بولىدىمۇ، — دېدى. سىڭلىسى:

— چاچ تاراشلا ئەمەس، يەنە بىر دۇنياغىمۇ ئانا بولمىسا بولمايدۇ، ئانا بولمىسا، دۇنيامۇ مەۋجۇت بولمايدۇ، — دېدى.

شياۋ شياۋ:

— ئۇنداق بولسا، مەنمۇ ئانامنى ئېلىۋالاي، لېكىن بۇ تاشقا پاتمايدۇ، — دېدى. سىڭلىسى ئورنىدىن تۇرۇپ، قارماق

دەستىسىدە كۆرسىتىپ تۇرۇپ:

— بىز يەنە ئاۋۇ تاشنى يۆتكەپ كېلەيلى، — دېدى.

باياتىن دېگەندەك، يامغۇردىن كېيىن تاش ئۈستىدىكى مۇخلار ناھايىتى سىلىق بولۇپ كەتكەن ئىدى، شۇڭا سىڭلىسى

مەزمۇت تۇرالماي، تېپىلىپ كەتتى. شياۋ شياۋ دەرھال ئۇنى تۇتۇۋالدى، سىڭلىسى سۇ ئىچىدە ئولتۇرۇپ قالدى، قارماق

دەستىسىمۇ چۈشۈپ كەتتى. ئۇ سىڭلىسىنى تەسلىكتە يۆلەپ قىرغاققا ئېلىپ چىقتى، ئۇنىڭ كىيىملىرى پۈتۈنلەي ھۆل بولۇپ

كەتكەن بولۇپ، ھەر ئىككىسى قورقۇپ كەتكەن ئىدى. شياۋ شياۋ
دەرھال:

— بېرەر يېرىك قاتتىق تەگمىگەندۇ؟ — دەپ سورىدى.
سىڭلىسى بېغىشىغا قاراپ:

— قولۇمنىڭ تېرىسى ئازراق سۈرۈلۈپ كەتتى، لېكىن كېرەك
يوق، كىيىم ھۆل بولۇپ كەتتى شۇ، قانداق قىلساق بولار؟ —
دېدى. شياۋ شياۋ ئۇنىڭ ئالاقزادە بولۇپ كەتكەن تۇرقىغا قاراپ،
ئۇنىڭغا تەسەللى بېرىپ:

— قورقما، مەندە قولىاغلىق بار، ئالدى بىلەن يۈز-
كۆزۈڭنى سۈرتىۋال، بىز ئاپتاپقا قاقلا نساق، بىردەمدىلا قۇرۇپ
قالسىز، ئەگەر ئۆيگە قايتىپ كىيىم ئالماشتۇرىمەن دېسەڭ،
چوقۇم كىچىك ئاپامدىن تىل ئاڭلايسەن، — دېدى. سىڭلىسى
بىردەم ئويلانغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ بىلەن ماڭدى.

شياۋ شياۋ دەرەخ سايىسىدا تۇرۇپ، سىڭلىسىنىڭ يۈزىگە
قارىدى، ئۇنىڭ يۈزى ئاپتاپتا قىزىرىپ كەتكەن ئىدى. سىڭلىسى:
— مەن بەك ئىسسىپ كەتتىم، بېشىم قېيىۋاتىدۇ، — دېدى.
شياۋ شياۋ:

— كىيىمىڭ قۇرۇدىمۇ، — دەپ سورىدى. سىڭلىسى
بېشىنى تۇتۇپ تۇرۇپ:

— نەدىمۇ ئۇنداق تېز قۇرۇيدۇ، — دېدى. شياۋ شياۋ
— ئۆيگە بېرىپ كۈنلۈك ئېلىپ كېلەي، بېشىڭغا كۈنلۈك
تۇتۇپ، قالغان يېرىڭنى ئاپتاپقا قاقلايلى، — دېدى. سىڭلىسى
بېشىنى لىڭشىتتى، شياۋ شياۋ دەرھال ئۆيگە چاپتى.
ئۇ ھەممە يەرنى ئىزدەپ كۈنلۈكنى تاپالمىدى، جاۋ ئانا ئۇنى
كۆرۈپ:

— شياۋ شياۋ خوجام، نېمىنى ئىزدەۋاتىسىز؟ ئانىڭىز بىلەن
كىچىك ئاپىڭىز چۈشلۈك ئۇيقۇسىنى ئۇخلاۋاتىدۇ، سىز ھەممە
نېمىنى ئوڭتەي-توڭتەي قىلىۋەتتىڭىز، — دېدى. شياۋ شياۋ
ئامالسىز ئۇنىڭغا ئاستاغىنە بولغان ئىشنى ئېيتىپ بەردى. جاۋ ئانا
چۆچۈپ كېتىپ:

— تاپقان ئەقلىڭىزنى قاراڭ! ناۋادا ئاپتاپ ئۆتۈپ قالسا
قانداق قىلغۇلۇق، — دېگىنىچە، دەرھال يۈگۈرۈپ بېرىپ،
سىڭلىسىنى كۆتۈرۈپ قايتۇرۇپ كەلدى ۋە ئۇنىڭ كىيىملىرىنى
ئالماشتۇرۇپ قويدى. پېشانىسىنى سىلاپ، ئوتتەك قىزىپ
كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ، بىر قاچا ماش شورپىسى ئىچۈرۈپ، ئازراق
ئىسسىتما قايتۇرۇش كۈمىلىچى ئېلىپ ئۇنىڭغا پۇراتتى، ئاندىن
ئۇنى قۇچىقىغا ئېلىپ دەھلىزدە جىمجىت ئولتۇردى، ئارىلاپ-
ئارىلاپ شياۋ شياۋدىن ئاغرىنىپ قويدى. سىڭلىسى جاۋ ئانىنىڭ
قۇچىقىدا ھالسىز ئولتۇرۇپ:

— ئاكامنىڭ ئىشى ئەمەس، ئۆزۈم يىقىلىپ چۈشتۈم، —
دېدى. شياۋ شياۋ بۇ چاغدا ھاڭۋېقىپ تۇرۇپ قالغان ئىدى.
كەچتە سىڭلىسى قۇسۇۋەتتى، تاماقمۇ يېمىدى. كىچىك
ئاپىسى ئىنتايىن تىت-تىت بولدى. ئانىسى:
— ئۇنىڭغا چوقۇم ئاپتاپ ئۆتۈپ كېتىپتۇ، ئەتە سەھەردە

دوختۇر چاقىرايلى، — دېدى. جاۋ ئانا ھېچنېمە دېمىدى، شياۋ شياۋ ئۆزىدىن ئۆزى قورقۇپ يۈردى. ئەتىسى سەھەردە سىڭلىسى چىقىپ كەلگەندىلا ئاندىن خاتىرجەم بولدى.

ئۇلار سىرتقا چىقىشقا جۈرئەت قىلالماي، ئۆيدىلا ئوينىدى. ھەشقىپىچەك يامىشىپ كەتكەن بامبۇك خادىنى تارتىپ ئالدى، ئاندىن بىر نەچچە تال چىتنى يۇلۇپ ئالدى، ئارقىدىن ھەممىسىنى بىر - بىرلەپ چېتىپ، دەرەخ ئاستىغا بىر كىچىك كەپە ياسىدى ھەم ئۇنىڭغا ئىشىك ئورناتتى. ئىككىيلەن بىر كۈن ھەپىلەشتى، قاراڭغۇ چۈشۈپ، جاۋ ئانا ئۇلارنى كەچلىك تاماققا چاقىرغاندىلا، ئاندىن ئىشىنى قويۇپ ئۆيگە كىردى.

ئانىسى كۈلۈپ تۇرۇپ:

— سىڭلىسى كېلىپ ئەمدى شياۋ شياۋنىڭ ھەمراھى بار بولدى، ئۇنىڭ ھەتتا تاماق بىلەنمۇ كارى بولمايدىغان بولدى، ئەتە تاغاك كېلىپ سىڭلىڭنى ئېلىپ كەتسە، قانداق قىلارسەن؟ — دېدى. شياۋ شياۋ كۈلۈپلا قويدى، ئىككىيلەن تاماق شىرەسىدىمۇ توختىماستىن كەپە ياساش ئىشىنى مەسلىھەتلەشتى.

ئەتىسى دەل شياۋ شياۋنىڭ مەكتىپىدە «نەتىجە كۆرگەزمىسى» ئېچىلدى، سەھەردە ئالدى بىلەن بۇ مەكتەپنىڭ ئوقۇتقۇچى - ئوقۇغۇچىلىرى يىغىلىپ، مەكتەپ مارشىنى ئېيتىشنى مەشىق قىلدى. نۇرغۇن ساۋاقداشلار شياۋ شياۋنى ئىزدەپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە بارماقچى بولدى. شياۋ شياۋ سىڭلىسى بىلەن كەپە ياساش ئىشىنى ئويلاپ، بارغىلى ئۈنىمىدى، ئەمما ساۋاقداشلىرى ئۇنى بارمىساڭ بولمايدۇ دەپ چىڭ تۇرۇۋالدى. ئۇ ئىلاجسىز سىڭلىسىغا كەپىنى قانداق ياساشنى تاپىلدى ھەم «چۈشتىن كېيىن قايتىپ كېلىمەن، سەن ئالدى بىلەن ئۆگزىنى توقۇغاچ تۇر» دېدى. سىڭلىسى ماقۇل بولدى، ئۇ ساۋاقداشلىرى بىلەن مەكتەپكە كەتتى.

ئوقۇتقۇچىلار ناھايىتى ئۇزۇندا كەلدى. ناخشا ئېيتىلىپ، يەنە يېرىم كۈن ئۆتۈپ كەتتى، شياۋ شياۋ يىغىنىنىڭ تۈگىشىنى ساقلاپ تۇرالماي، غىيىپىدە قايتىپ چىقتى. كىتابخانىدىن ئۆتكەندە، يىپەكتە ياسالغان كىچىك دۆلەت بايرىقى سېتىۋېلىپ، خۇشال ھالدا ئۆيگە قايتتى. ئۇ ئىشىكتىن كىرىپلا:

— سىڭلىم، مەن ساڭا دۆلەت بايرىقى ئېلىپ كەلدىم، بىز ئۇنى كەپمىزگە قاداپ قويمايلى... — دېدى. جاۋ ئانا ئۆزىنىڭ ئۆيىدىن چىقىپ، سىڭلىسىنىڭ كېتىپ قالغانلىقىنى ئېيتتى. شياۋ شياۋ ئۇنىڭغا ئاللىيىپ قويۇپ:

— سىز مېنى كولدۇرلىتىۋاتمايدىغانسىز؟ — دېدى. دە، دەھلىزگە قاراپ چاپتى، ئۇ يەردە پەقەت ئانىسىنىڭ يالغۇز ئولتۇرۇپ خەت يېزىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئالدىراپ سورىدى:

— سىڭلىمچۇ؟

ئانىسى قەلەمنى قويۇپ:

— سەھەردە تاغاك ئالغىلى كەلگەن ئىكەن، سائەت ئوننىڭ ماشىنىسىدا كىچىك ئاپاك بىلەن سىڭلىڭ كېتىپ قالدى، — دېدى. شياۋ شياۋ داڭقىتىپ تۇرۇپ قېلىپ:

— نېمىشقا ماڭا بۇرۇن دېمەيسەن، — دېدى. ئانىسى:

— تۈنۈگۈن كەچتە ساڭا دېگەننىمغۇ، ئالدىنقى كۈنى تاغاكىدىن خەت كەلگەن، خەتتە بەش كۈنلۈك رۇخسەت سوراپ، ئائىلىسىنى جەنۇبقا كۆچۈرۈپ كېتىدىغانلىقىنى يېزىپتىكەن. مەنمۇ ئۇلارنىڭ بۇنچە تېز كېتىپ قالىدىغانلىقىنى ئويلىمىغان. سىڭلىڭ كەتكىلى ئۈنىمىغان ئىدى، كىچىك ئاپاك ۋاقتىنىڭ ناھايىتى قىسلىقىنى ئېيتىپ، نەرسىلىرىنى يىغىشتۇردى، مەنمۇ ئۇلارنى تۇتۇپ قالالدىم، — دېدى. شياۋ شياۋ:

— ئەمەسە جاۋ ئانا نېمىشقا مەكتەپكە بېرىپ مېنى چاقىرىپ

كەلمەيدۇ؟ — دەپ سورىدى. ئانىسى:

— ئۇ چاغدا ھەممەيلەن بەك ئالدىراش بولۇپ كەتتى، بۇ ئىش ھېچقايسىمىزنىڭ ئېسىگە كەلمەپتۇ، — دېگەچ يەنە خېتىنى يېزىشقا تۇتۇندى. شياۋ شياۋ بىر ھازا تۇرغاندىن كېيىن، گەپمۇ قىلماستىن چىقىپ كېتىپ، دەھلىزدە دۆلەت بايرىقىنى قولغا ئېلىپ جىمىدە ئولتۇردى.

چۈشتىن كېيىن، شياۋ شياۋ خېلى ئۇزۇن ئۇخلىدى، زاۋال ۋاقتىدا ئاندىن ئويغاندى، تامىقىنى ئالدىراپلا يېدى، ئىچى پۇشۇپ چىراغ يورۇقىدا ئولتۇرغاندا، جاۋ ئانا كىرىپ:

— مېنىڭ قايچام قېنى؟ — دەپ سورىدى. شياۋ شياۋ:

— مەن كۆرمىدىم، — دېدى. جاۋ ئانا:

— تۈنۈگۈن سىز سىڭلىڭىز بىلەن چىت توقۇيمىز دەپ ئارغامچا كەسكىلى ئېلىپ كەتكەن ئەمەسمىدىڭىز، — دېدى. شياۋ شياۋ بىردەم ئويلانغاندىن كېيىن:

— ئاۋۋ تامنىڭ بۇلۇڭىدىكى دەرەخ شېخىغا ئېسىپ قويغان، ئۆزىڭىز بېرىپ ئېلىڭ، — دېدى. جاۋ ئانا چىقىپ كەتتى، ئانىسى:

— سېنىڭدەك كەپسىز بالىنى كۆرمەپتىكەنمەن، قانداقلا نەرسە ئۇچرىسا ئېلىپلا ماڭغان. تۈنۈگۈن ھېلىقى ھەشقىپچەكلەرنىڭ قىڭغىر-سىڭغىر بولۇپ قالغىنى بىكار ئەمەس ئىكەن-دە، ئەسلىدە بامبۇكلارنى سەن يۇلۇپتىكەنمەن-دە. يەنە كەپسىزلىك قىلىپ ئۆينىمۇ قالايمىقان قىلىۋېتىپسەن، ئەمدى سىڭلىڭ كەتتى، دەرسلىرىڭنى ئوبدان تەكرارلا، كۈن بويى ئويناپلا يۈرسەڭ، شۇمۇ ئىشمۇ! — دېدى. شياۋ شياۋنىڭ ئىچى سىقىلىپ ئاران تۇرغاندا، ئانىسىنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ، شىرەگە دۈم يېتىپ يىغلىۋەتتى، ئانىسىنىڭ ئۇنىڭ يىغىسى بىلەن كارى بولمىدى.

ئۇ بىر ھازا يىغلىغاندىن كېيىن، زېرىكشلىك ھېس قىلىپ،

ئۇخلىغىلى ماڭدى. ئانىسى ئۇنىڭ كەينىدىن كېرىپ، ئورۇن راسلاپ بەردى ھەم سىپايلىك بىلەن:

— ئوبدان قوزام، ياخشى ئۇخلىغىن، ئەنە سەھەردە سىڭلىڭغا خەت يېزىپ، ئۇنى چاغاندا يەنە كېلىشكە تەكلىپ قىلىمىز، — دېدى. ئۇ ئۆكسۈشتىن ئاران توختاپ ماقۇل بولۇپ، ئورنىدا ياتتى. ئانىسى كارىۋات قېشىدا بىر دەم ئولتۇرغاندىن كېيىن، ئۇنى ئۇخلاپ قالدى دەپ ئويلاپ، چىراغنى ئۆچۈرۈپ چىقىپ كەتتى.

ئۇ قايتىدىن ئولتۇرۇپ، دېرىزە سىرتىغا قارىدى. پاھ! نېمىدېگەن چىرايلىق كېچە! تولۇن ئاي پۈتكۈل ھويلىنى، ھەممە يەرگە يېپىلغان ھەشقىپچەكلەرنى، تامنىڭ بىر چېتىدىكى پۈتمىگەن بامبۇك كەپسىنى يورۇتۇپ تۇراتتى. كەپىنىڭ ئىشىكى يېرىم ئېچىقلىق بولۇپ، ئۆگزىسىمۇ توقۇلۇپ بولغان، ئەلۋەتتە بۇلارنى سىڭلىسى قىلغان ئىدى...

ئۇنىڭغا يەنىلا كۆڭۈلسىز بىلىنىپ پەردىنى يېپىپ، قايتىدىن ياتتى. ئۆيىنىڭ كەينىدىن ئېرىق سۈيىنىڭ شىرىلداپ ئاققان، يوپۇرماقلارنىڭ شىلدىرىلغان ئاۋازى بوش ئاڭلىنىپ تۇراتتى، ئۇ ياخشى ئىشلارنى ئويلىدى. قولىنى ياستۇق قىلىپ ياتتى... ئۇ ئۇخلاش كىيىمى ۋە يوتقان-كۆرپىلىرىگە قارىدى، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئاي نۇرىدا قاردەك يالتىراپ تۇراتتى. مەيىن شامال ئۇرۇلۇپ تۇراتتى، ئۇ ئىختىيارسىز ياستۇققا بېشىنى پۈركەپ يىغلىۋەتتى.

بۇ ۋاقىتتا ئايمۇ، سۈمۈ، سىڭلىسىمۇ، بامبۇك كەپسىمۇ يوق ئىدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى پەقەت ئالەمدىكى غېرىبلىقنىڭ مۇڭى بولۇپ، ئۇنىڭ سەبىي قەلبىگە سىڭىپ كەتكەن ئىدى.

ئويدان ئانام

بۈگۈن سەھەردە، ئىنىم بىلەن سىڭلىم چۇرقىراشقىنىچە مېنى ئويغىتىۋەتتى. ئىنىم سىڭلىمنى، پايپىقىمنى ئېلىۋالدى دەپ، سىڭلىم ئىنىمنى، كىيىمىمنى كىيىۋالدى دەپ، ئىككىسى كارىۋاتتا قالمايىقان تارتىشىپ، كىيىملىرىمنى يەرگە چۈشۈرۈۋەتتى. مەن جىلە بولۇپ:

— ئانا، تېز كەلگىنە، ئۇلار يەنە ئۇرۇشتى، يەكشەنبە كۈنىمۇ ئادەمنى تۈزۈك ئۇخلىغىلى قويمىغان، — دەپ ۋارقىردىم.

دادام ياندىكى ئۆيدىن چىقىپ، ئاستاغىنە:
— ئۇرۇشماڭلار، ئاناڭلار تاماق ئېتىۋاتىدۇ، سىلەر دائىم ئاناڭلارنى ئارامىدا قويمايىسىلەر، — دېدى. دادام گەپ قىلغىچ ئۇلارنىڭ كىيىمىنى كىيگۈزۈپ، ئېلىپ چىقىپ كەتتى.
مەن يەنە يوتقانغا كىرىپ، كۆزۈمنى چىڭ يۇمدۇم، ئەمما ھەر

قانچە قىلىپمۇ ئۇخلىيالمىدىم. بۈگۈن چۈشتىن كېيىن يەنە ئەترەت پائالىيىتىگە قاتنىشىدىغانلىقىمنى ئويلىدىم، ئانام كىيىملىرىمنى يۇيۇپ قويغانمىدۇ؟ مېنىڭ تەكرارلايدىغان دەرسلىرىم يەنىلا جىق تۇراتتى، بۈگۈن چۈشتىن بۇرۇن چوقۇم تەكرارلاپ تۈگەتمەسم بولمايتتى. يەكشەنبە كۈنى ھەمىشە كىيىم ئەڭ ئالدىراش كۈن بولىدۇ.

مەن بۇلارنى ئويلىغانسېرى ئۇخلىيالماي، دەرھال كىيىمىمنى كىيىپ، يوقىنىمنى بىر چەتكە سۈرۈپ قويۇپ، ئالدىراش سىرتقا چىقتىم، يۈزۈمنى يۇيۇپ، چېچىمنى تارىدىم، ئاندىن تاماق شىرەسىگە بېرىپ ناشتا قىلغاچ، ئانامدىن:

— تۈنۈگۈن مەن سېلىپ قويغان مەكتەپ فورمانى يۇيۇپ قويدىڭىزمۇ؟

بۈگۈن چۈشتىن كېيىن ئەترەت پائالىيىتىگە قاتناشقاندا كىيەتتىم، — دېدىم.

ئانام ئۆيىنى يىغىشتۇرغاچ مېنىڭ گېيىمىنى ئاڭلاپ داڭقىتىپ تۇرۇپ قالدى، ئاندىن:

— سەن ئۇ كىيىمنى يېڭىلا ئالماشتۇرغانغۇ؟ نېمىشقا بىر دەمدىلا كىر قىلىپ بولدۇڭ؟ — دەپ سورىدى. مەن جىددىيلىشىپ:

— ئۇغۇ شۇنداق، لېكىن يېڭىگە ساۋاقداشلىرىم سىياھ تۆكۈۋېتىپتۇ، تۈنۈگۈن كەچتە سېلىۋەتكەندە، سىزگە دېيىشنى

ئۇنتۇپ قاپتىمەن. ئىشقىلىپ بۈگۈن مەن ئۇ كىيىمنى كىيىپ
بارمىسام چاتاق چىقىدۇ، — دېدىم.

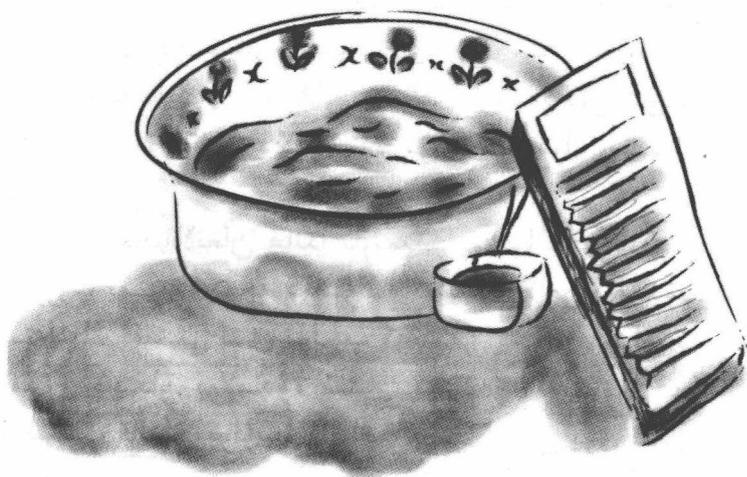
ئانام ئۇھ تارتىپ قويۇپ:

— بولىدۇ، مەن ئىشىمنى قىلىپ بولۇپلا يۇيۇپ بېرەي،
لېكىن ۋاقتىدا قۇرامدۇ-قۇرۇمامدۇ، بىر نېمە دېيەلمەيمەن، سەن
نېمىشقا يەنە ئەترەت پائالىيىتىگە قاتنىشىسەن؟ بۈگۈن چۈشتىن
كېيىن ئىشىم بار، سەن ئىنىڭ بىلەن سىڭلىڭغا قاراپ تۇرمىساڭ
بولمايدۇ، — دېدى.

مەن كۆزلىرىمنى چەكچەيتىپ، بېشىمنى چايقاپ:

— بولمايدۇ، ئەترەت پائالىيىتىگە بارمىسام بولمايدۇ، دائىم
ھەر يەكشەنبە كۈنى سىزنىڭ ئىشىڭىز چىقىپ قالىدۇ، لېكىن
مېنىڭمۇ ئۆزۈمگە چۈشلۈك ئىشىم بار-دە. سىز ئىش قىلىشىڭىز
پىلانسىز قىلىسىز! مۇئەللىم: «بىز ۋاقتىنى تەقسىم قىلىشنى
بىلىشىمىز كېرەك، پىلان بويىچە ئىشلارنى ياخشى
ئورۇنلاشتۇرساق، پالاقلاپ يۈرمەيدىغان بولىمىز» دېگەن، شۇڭا
بۇندىن كېيىن ئىش قىلىشىڭىز پىلانلىق قىلىڭ، — دېدىم.

دادام قېشىمغا كېلىپ:

— سەن ئاناڭنى نېمەپىلان تۈز دەپسەن؟ كىيىمىڭنى ئەمدى كىيىپلا كىر قىلىۋېتىپسەن، ياكى بۈگۈن ئەتىرەت پائالىيىتى بارلىقىنى ئاناڭغا بالدۇرراق دېمەپسەن، — دېدى مەن جاۋاب بەرمەي، قاچىنى قويۇپلا ئۆيۈمگە كىرىپ كەتتىم. مەن ۋاقىتنى چىڭ تۇتۇپ، دەرسلەرنى ئازراق تەكرار قىلىپ قويمىسام، چۈشتىن كېيىن ۋاقىت چىقىرالمايتتىم.

ئۆيۈمگە كىرسەم، ئىنىم بىلەن سىڭلىم سومكامنى تارتىشىپ ئويناۋاتقانلىكىن، ئۇلار مېنىڭ كىتاب، قەلەمدانلىرىمنى تارتىپ چىقىپ يېپىۋېتىپتۇ. مەن دەرھال ئۇلارنى ئىتتىرىۋېتىپ، كىتابلىرىمنى رەتلەپ، ھېساب كىتابىمنىڭ يوقلىقىنى بايقىدىم. مەن جىلە بولۇپ يەنە ۋارقىرىدىم:

— ئانا، قارىڭە، ئۇلار ئادەمنى ئەجەب بىزار قىلدۇغۇ، مېنىڭ نەرسىلىرىمنى قالايمىقان قىلىۋېتىپتۇ، ھېساب كىتابىمىمۇ يوق تۇرىدۇ، — دېدىم. ئانام كىرىپ:

— سەن ھېساب كىتابىڭنى ئۆزۈڭ ئۈستەل ئۈستىگە تاشلاپ قويۇپتىكەنەنەن، مەن ئۇنى تارتىمىغا سېلىپ قويغان. سەن كىتابلىرىڭغا دائىم ياخشى قارىمايسەن، سومكاڭنىمۇ بىر يەرگە ئېلىپ قويماي، تېخى دائىم ئىنىڭ بىلەن سىڭلىڭنى نەرسىلىرىمنى قالايمىقان قىلدى دەيسەن، — دېدى.

بۇ چاغدا ئىنىم بىلەن سىڭلىم تاشقىرىقى ئۆيگە قېچىپ چىقۇۋالغان بولۇپ، دادام ئۇلارنى ئويناقتىلى سىرتقا ئېلىپ ماڭدى.

مەن ئاچچىقلانغان ھالدا تارتىمىدىن ھېساب كىتابىمنى ئېلىپ، ئولتۇرۇپ بىر نەچچە كۆنۈكمە ئىشلىمەكچى بولدۇم، لېكىن ئۈستەلنىڭ ئۈستى لىق تولۇپ كەتكەن ئىدى، چاي ئىستاكىنى بولامدۇ، چايدان بولامدۇ، كىتاب بولامدۇ، ئەيتاۋۇر ھەممە نېمە دۆۋىلىشىپ قالغان بولۇپ، ئازراقمۇ بوش ئورۇن يوق ئىدى.

نېمىدېگەن قالايمىقانچىلىق، ئەجەب جېنىمغا تەگدى! ئانام كۈن بويى ھېلى ئۇنى، ھېلى بۇنى قىلىپ بىردەممۇ جىم تۇرمايدۇ، لېكىن زادى نېمە ئىش بىلەن ئالدىراشلىقىنى بىلگىلى بولمايدۇ، ئۆي ھەمىشە مۇشۇنداق قالايمىقان! مەن تام قوشنىمىز لى ئانىغا بەك قايىل، ئۇنىڭ ئۆيى دائىم شۇنداق رەتلىك، لى يۇڭجېن كىيىۋالغان كىيىمىمۇ ھەمىشە شۇنداق پاكىز تۇرىدۇ، ئۇلارنىڭ ئۆيىدىكى بالىلار بىزنىڭ ئۆيىدىكىدىن جىق تۇرۇپمۇ، لى ئانا ئازراقمۇ قالايمىقان ئەمەس.

مەن «لى ئانىنىڭ ئۆيىگە بېرىپ دەرس تەكرارلاي، ئۇلارنىڭ ئۆيى دائىم جىمجىت، بالىلىرىمۇ كەپسىز ئەمەس، لى تاغىمۇ بىزگە ئامراق، بىزنى كۆرسە دائىم ئېچىلىپ پاراڭ قىلىدۇ، يۇڭجېنمۇ ماڭا ياردەم بېرىدۇ» دەپ ئويلىدىم ۋە كىتابىمنى ئېلىپ ئۇلارنىڭ ئۆيىگە چاپتىم.

مەن ئۇلارنىڭ ئۆيىگە كىرىشىمگە، ھويلىسىنىڭ پاك-پاكىز تازىلىنىپ بولغانلىقىنى كۆردۈم. يۇڭجېننىڭ ھەدىسى يۇڭجېننىڭ ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇيتتى، ئۇ بۈگۈنمۇ ئۆيدە بولۇپ،

ئۈستەللەرنى سۈرتۈۋاتاتتى، يۇڭجېن ئىنىسى بىلەن سىڭلىسىنى شىرەگە ئولتۇرغۇرۇۋېلىپ رەسىم سىزىۋاتاتتى. لى تاغا بىلەن لى ئانا ئىچكىرىكى ئۆيدە كىيىم ئالماشتۇرۇۋاتقان بولۇپ، سىرتقا چىقىدىغاندەك قىلاتتى. لى ئانا مېنى كۆرۈپلا كۈلۈمسىرەپ:

— ياخشىمۇسىز شياۋچىن، يەكشەنبە كۈنىمۇ ئۆگىنىش قىلىدىڭىزمۇ؟ ھەقىقەتەن ياخشى ئوقۇغۇچى-دە، ئانىڭىز نېمە ئىش قىلىۋاتىدۇ؟ — دەپ

سورىدى. مەن:

— ئانام ئۆي يىغىشتۇرۇش بىلەن ئالدىراش، سىز بۇنچە ئەتىگەن سىرتقا چىقامسىز؟ — دەپ سورىدىم. لى ئانا:

— شۇنداق، يۇڭجېنلار بۈگۈن ئەتىگەنلىك مەيداندا

ياخشى كىنو بار ئىكەن دېگەن ئىدى، شۇڭا لى تاغاڭ سەھەردىلا بېلەت ئېلىپ كېلىپ، بىللە كىنو كۆرەيلى دەيدۇ. مەن بۈگۈن يەكشەنبە، ئۆيدە ئادەم كۆپ، ئىش كۆپ، مەن بارماي دېسەم، ئۇلار مېنى چوقۇم بار دەپ تۇرۇۋالدى، — دېدى. لى تاغا كۈلۈپ تۇرۇپ:

— ئادەم كۆپ بولسا ئىش ئاز بولىدۇ. ئەسلىدە يەكشەنبە كۈنى ھەممىمىز دەم ئېلىشىمىز كېرەك ئىدى، بىز ئىشچىلار يەكشەنبە كۈنى ئىشلىمەيمىز، ئوقۇغۇچىلارمۇ يەكشەنبە كۈنى ئوقۇمايدۇ، پەقەت سىلەر ئائىلە ئاياللىرىلا يىل بويى باش كۆتۈرمەي ئىش قىلىپ، دەم ئالمايسىلەر، — دېدى. لى تاغا يەنە

يۇڭيىڭغا قاراپ كۈلۈپ تۇرۇپ:

— سەن دائىم ئۆيگە خەت يازغاندا، «قەدىرلىك ئانا،
ھېلىقى يېڭى ئاياغنى تىكىپ بولدىڭىزمۇ-يوق؟ يەكشەنبە كۈنى
كىيىپ كەتمەسم بولمايدۇ، مېنىڭ ئايىغىم يىرتىلىپ كەتتى»
دەيسەن، ياكى بولمىسا «قەدىرلىك ئانا، مېنىڭ تۈگرە يېگۈم
كېلىۋاتىدۇ، بۇ يەكشەنبە كۈنى سىز ماڭا تۈگرە تۈگۈپ قويۇڭ»
دەيسەن. يەكشەنبە كۈنى ھەممىمىز دەم ئالغان چاغدا، سىلەرنىڭ
قەدىرلىك ئاناڭلار ئىش قوشۇپ ئىشلىگەندەك ئالدىراش بولۇپ
كېتىدۇ، توغرىمۇ؟ — دېدى. يۇڭيىڭ كۈلۈپ تۇرۇپ:

— خاتا، بىر يىلدىن بېرى ئانام ماڭا يېڭى ئاياغ تىكىپ
بەرمىدى، ئۆزۈم تىكىۋاتىمەن، — دېدى. يۇڭجېنمۇ كۈلۈپ
تۇرۇپ:

— خاتا، ھازىر ھەر كۈنى بىز ئانامغا ياردەملىشىپ ئىش
قىلىشىپ بېرىۋاتىمىز، — دېدى. ئۇنىڭ ئىنىسى بىلەن
سىڭلىسىمۇ چۇرقىرىشىپ:

— خاتا، خاتا، بىز بەك گەپ ئاڭلايمىز، ئانامغا بىزنى
سىرتقا ئېلىپ چىق دەپ غەلۋە قىلمايمىز، — دېدى. لى تاغا:
— مانا بۇ توغرا بولدى، سىلەر مەكتەپتە ياخشى ئوقۇغۇچى،
ياخشى ئەترەت ئەزاسى بولۇش بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئۆيدىمۇ ياخشى
بالا بولۇشۇڭلار كېرەك، مۇشۇنداق قىلغاندىلا... — دەپ
تۇرۇشىغا، لى ئانا ئارقىدىنلا:

— ئۇلار ھازىر ياردەم قىلىشنى بەكلا ئۇقىدىغان بولدى،
سىزنىڭ دەۋىرىڭىزنىڭ ھاجىتى يوق، — دېدى. يۇڭيىڭ
بىلەن يۇڭجېن كۈلۈپ كېتىپ:

— بولدى، قەدىرلىك ئانا، سىلەر تېز مېڭىڭلار، بولمىسا،
كىنوغا كېچىكىپ قالسىلەر، — دېدى. لى ئانا ئورنىدىن تۇرۇپ:
— ئەمىسە بىز ماڭدۇق، بۈگۈن چۈشتە زاجياڭ ئېتىپ

يەڭلار، گۆش بىلەن جاڭيۇ ئىشكاپتا بار، — دەيدى.

— بىلدۇق، بىز چوقۇم ياخشى ئېتىمىز، سىز چۈشتە قايتىپ

كەلگەندە بىز ئەتكەن تاماققا داخىل بولسىز، — دەيدى يۇڭجېن.

لى تاغا كۈلۈپ قويۇپ لى ئانىنىڭ كەينىدىن چىقىپ كەتتى.

ئىنىسى بىلەن سىڭلىسى ئىشكىتىن يۈگۈرۈپ چىقىپ:

— ئانا، خەير-خوش، — دەيدى.

ئۇلار چىقىپ كېتىشىگە، يۇڭجېن يۇڭجېندىن:

— تۈنۈگۈن ئاخشام سېلىۋەتكەن بىر دۆۋە كىر كىيىمنى

ئانام نەگە تىقىپ قويغاندۇ؟ ئەتىگەندە ئىش يوق چاغدا مەن

ئۇلارنى يۇيۇۋېتەي، — دەپ سورىدى. يۇڭجېن:

— ئانام سېنى ھەپتىدە بىر قېتىم قايتىپ كېلىپ، ئاران بىر

يېرىم كۈن تۇرىدۇ، شۇڭا ياخشىراق دەم ئېلىۋالسۇن ياكى

دەرسلىرىنى ئازراق بولسىمۇ تەكرارلىۋالسۇن دەپ، كىرلەرنى ئۆزى

يۇيماقچى بولدى، ئۇ كىرلەرنى ئانام ئەتە بوش ۋاقتىدا

يۇيماقچى، ساڭا يۇيغۇزمايدۇ، — دەيدى. يۇڭجېن:

— مەن دەرسلىرىمنى تەكرارلاپ بولدۇم، ئانامنىڭ

ئىشلىرىنى قىلىش بېرىشنى ئويلاپ قويغان، بۇ ئىشلار مېنىڭ

ئىشىمغا ئازراقمۇ دەخلى قىلمايدۇ. مەن كىر يۇيغۇچ سىلەر بىلەن

پاراڭلاشساممۇ دەم ئالالايمەن، — دەيدى. يۇڭجېن ئۆيگە كىرىپ

كېتىپ، بىر دۆۋە كىيىمنى كۆتۈرۈپ چىقتى، يۇڭجېن ئۆينىڭ بىر

بۇلۇڭىدا ئولتۇرۇپ، كىرلەرنى يۇيۇشقا باشلىدى.

بۇ چاغدا يۇڭجېن مېنى ئۈستىلىنىڭ قېشىغا ئولتۇرغۇزۇپ،

مەندىن قايسى دەرسنى تەكرار قىلىدىغانلىقىنى سورىدى. مەن

ھېساب كۆنۈكمىلىرىنى ئىشلەيدىغانلىقىمنى، ئۇنىڭ مەن بىلەن

بىللە ئىشلەشنى خالايدىغان-خالىمايدىغانلىقىنى سورىدىم.

يۇڭجېن:

— مەن ھېساب كۆنۈكمىلىرىنى ئىشلەپ بولدۇم، ئەمما ساڭا

ياردەم بەرسەم بولىدۇ، — دېگەچ، ئوچاقتىن قىزىغان دەزمالنى ئېلىپ، ئۆزىنىڭ چۈشتىن كېيىن ئەترەت پائالىيىتىدە كىيىدىغان كىيىملىرىگە دەزمال سالغاج مېنىڭ سوئاللىرىغا جاۋاب بەردى. مەن بېشىمنى چۆكۈرۈپ ھېساب كۆنۈكىملىرىنى ئىشلەشكە باشلىدىم، بىراق زېھنىمنى يىغالمايۋاتاتتىم، قۇلقىمغا يۇڭيىڭنىڭ كىرى يۇغاندىكى «شارت-شارت» قىلغان ئاۋازلىرى بىلەن يۇڭجېننىڭ كىيىمگە دەزمال سالغاندا چىققان «شىرت-شىرت» قىلغان ئاۋازلىرى ئاڭلىناتتى، ئۆي ئىچى بەكلا جىمىپ كەتكەن ئىدى. كۆڭلۈمدە «مەن ھەمىشە لى ئانا بىلەن ئانامنى سېلىشتۇرۇپ، لى ئانىنى ئانامدىن جىق ئىشلارنى قىلالايدىكەن دەپ ھېس قىلاتتىم، ئەمدى بىلدىمكى، يۇڭجېن بىلەن يۇڭيىڭ تېخى ئانىسى ئۈچۈن شۇنچە جىق ئىشلارنى قىلىشىپ بېرىدىكەن ئەمەسمۇ! ھازىر يۇڭجېننىڭ ئانىسى كىنو كۆرگىلى كەتتى، لېكىن مېنىڭ ئانام يەنىلا مېنىڭ كىيىمىمنى يۇيۇش بىلەن ئاۋارە» دەپ ئويلىدىم.

مەن بۇلارنى ئويلىغانسىرى ئولتۇرالمىي قالدىم، ئورنۇمدىن تۇرۇپ ماڭاي دەپ تۇرۇشۇمغا، يۇڭيىڭ ماڭا:

— بۈگۈن چۈشتىن كېيىن سىلەرنىڭ ئۆيدە ئاھالىلەر كومىتېتى يىغىنى ئېچىلىدىكەن، سەن يەنە ئۆيدە بولالمايدىكەنسەن، مەن ياردەم بېرىدىغان ئىشلار بولسا، چېن ئانام ماڭا ئېيتىپ قويسۇن، — دېدى.

— ئانام ماڭا چۈشتىن كېيىن ئىش بار دېگەن، لېكىن ئۆيدە ئاھالىلەر كومىتېتى يىغىنى ئېچىلىدىغانلىقىنى ئېيتىمىغان، ئۇ ماڭا چۈشتىن كېيىن ئۆكىلىرىمغا قاراشنى ئېيتقان، ئۇنداقتا سىز ئۇلارغا قاراپ قويسىڭىز بوپتىكەن، — دېدىم.

— چېن ئانام يېڭىلا ئاھالىلەر كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى بولۇپ سايلاندى، سەن تېخى بىلمەمسەن؟ ئۇ ناھايىتى

ئاكتىپ ئىكەن! بۇ كۈنلەردە ئۇ يادرو قورالى ئىشلىتىشكە قارشى تۇرۇشقا ئىمزا قويۇش ھەرىكىتى، ۋەتەنپەرۋەرلىك ئازىزلىق ھەرىكىتى دېگەنلەر ئۈچۈن كۈن بويى ئالدىراش يۈرىدۇ. ئانا ماڭا: « بىز ئۇنىڭغا ئازراق بولسىمۇ ياردەم بېرىلى، ئۇ ھېرىپ ھالىدىن كەتمىسۇن، دېگەن ئىدى، » دېدى يۇڭيىڭ.

مەن كىتابىمنى ئېلىپ ئۆيگە يۈگۈردۈم. ئانا مېنىڭ كىيىمىمنى يۇيماقچى بولۇپ تۇرغان ئىكەن، مەن دەرھال كىيىمنى ئېلىۋېلىپ:

— سىز يۇيماڭ، مەن بۇ كىيىمنى يەنە كىيسەم بولىۋېرىدۇ. سىز يەنە چۈشتىن كېيىن يىغىن ئېچىش بىلەن ئالدىراش بولسىز، مەن لى يۇڭيىڭغا ئۆكىلىرىمغا قاراپ قويۇشنى ھاۋالە قىلدىم، سىز خاتىرجەم بولۇڭ! — دەپلا ياتاق ئۆيۈمگە يۈگۈرۈپ كىرىپ، دەرھال ئورنىمنى يىغىپ رەتلەشكە باشلىدىم، ئۈستەلدىكى نەرسىلەرنى رەتلىك تىزىپ بولۇپ، سۈپۈرگىنى ئېلىپ يەرنى سۈپۈرۈۋېتەي دەپ تۇرۇشۇمغا، ئانامنىڭ ئىشىك ئالدىدا ماڭا قاراپ تۇرغانلىقىنى كۆردۈم، ئۇنىڭ چىرايىدا ھەيرانلىق ئارىلاش خۇشاللىق جىلۋە قىلىپ تۇراتتى.

— شياۋچېن، بۈگۈن نېمانداق ئىشچان بولۇپ كەتتىڭ؟ — دەپ سورىدى ئۇ.

مەن ناھايىتى خىجىل بولدۇم، قىزارغان يۈزۈمنى كۆتۈرەلمەي:

— بۈگۈندىن تارتىپ مەن ھەر كۈنى سىزنىڭ ئىشلىرىڭىزغا قارىشىپ بېرىمەن، ئوبدان ئانا! — دېدىم.

كىچىككىنە بىر چىراغ

بۇ — بۇنىڭدىن ئون نەچچە يىل ئىلگىرىكى ئىش.
چاغاننىڭ ھارپىسى چۈشتىن كېيىن، مەن چۇڭچىڭ شەھىرىنىڭ سىرتىدا تۇرىدىغان بىر دوستۇمنى يوقلاپ باردىم. ئۇ شۇ يېزىنىڭ ھۆكۈمەت بىناسىدا تۇراتتى. مەن قاراڭغۇ، تار پەلەمپەيدىن ئۆتۈپ، بىر ئۈستەل ۋە بىر نەچچە بامبۇك ئورۇندۇق بىلەن بېزەلگەن ئاددىيغىنە بىر ئۆيگە كىردىم، ئۆينىڭ تېمىغا بىر تېلېفون ئېسىپ قويۇلغان بولۇپ، ئۇ يەردىن ئۆتسەملا دوستۇمنىڭ ھۇجرىسى ئىكەن. تاشقىرىقى ئۆي بىلەن پەقەت بىر پەردە ئارقىلىقلا ئايرىلىپ تۇراتتى. ئۇ ئۆيىدە يوق بولۇپ، دېرىزە ئالدىدىكى ئۈستەلگە ئىككىلىك خەت قويۇپ قويۇپتۇ، قارىسام: «مېنىڭ ئازراق ئىشىم چىقىپ قالدى، مېنى ساقلاپ تۇر» دەپ يېزىلغان ئىكەن.

مەن ئۇنىڭ ئۈستىلىنىڭ ئالدىدا گېزىت كۆرۈپ ئولتۇرسام، تۇيۇقسىز تاشقىرىقى ئۆينىڭ ئىشىكىنىڭ «تىرىق» قىلىپ ئېچىلغانلىقى ئاڭلاندى، بىرىمىزدىن كېيىن يەنە بىرەيلەننىڭ بامبۇك ئورۇندۇقىنى يۆتكىگەن ئاۋازى ئاڭلاندى. مەن پەردىنى قايرىپ، سەككىز-توققۇز ياشلار چامىسىدىكى بىر كىچىك قىزنى كۆردۈم، ئۇنىڭ ئورۇق يۈزى تاتىرىپ كەتكەن، توڭلىغىنىدىن چىشلىرى كاسىلداپ تۇراتتى، چېچى ناھايىتى قىسقا، ئۇچىسىغا بەك كونىراپ كەتكەن كىيىم، پۇتىغا چىخ كەش كىيىۋالغان بولۇپ، ئورۇندۇقنىڭ ئۈستىگە چىقىپ تامدىكى تېلېفون تۇرۇپكىسىنى ئالماقچى بولۇۋاتاتتى، ئۇ مېنى كۆرۈپلا چۆچۈپ كېتىپ قولىنى تارتىۋالدى. مەن ئۇنىڭدىن:

— سىز تېلېفون بەرمەكچىمۇ؟ — دەپ سورىدىم. ئۇ ئورۇندۇقتىن چۈشۈپ:

— مەن XX دوختۇرخانىسىغا تېلېفون بېرىپ، خۇ دوختۇرنى ئىزدىمەكچى ئىدىم، ئانام ھېلىلا نۇرغۇن قان تۈكۈردى! — دېدى.

— سىز ئۇ دوختۇرخانىنىڭ تېلېفون نومۇرىنى بىلەمسىز؟ — دەپ سورىدىم. ئۇ بېشىنى چايقاپ:

— مەن تېلېفون ئىدارىسىدىن سورايدىم دەپ تۇرغان... — دېدى. مەن دەرھال ياندا تۇرغان تېلېفون دەپتىرىدىن دوختۇرخانىنىڭ نومۇرىنى تېپىپ، يەنە ئۇنىڭدىن:

— دوختۇرنى تاپقاندىن كېيىن، مەن ئۇنى كىمنىڭ ئۆيىگە بېرىشكە دەيمەن؟ — دەپ سورىدىم.

— سىز پەقەت: «ۋاڭ چۈنلىنىڭ ئۆيىدە كېسەل بار» دېسىڭىزلا ئۇ بارىدۇ، — دېدى ئۇ.

مەن تېلېفون بېرىپ دوختۇرغا ئېيتىپ قويدۇم، قىزچاق مىننەتدارلىق بىلەن رەھمەت ئېيتىپ، قايتماقچى بولدى. مەن ئۇنى توختىتىپ:

— ئۆيىڭىز يىراقمۇ؟ — دەپ سورىدىم. ئۇ سىرتنى كۆرسىتىپ:

— ئاۋۋ تاغ باغرىدىكى چوڭ دولانا دەرىخىنىڭ تۈۋىدە، بىردەمدىلا بارغىلى بولىدۇ، — دېگەچ، تاق-تاق قىلىپ يۈگۈرگىنىچە بىنادىن چۈشۈپ كەتتى.

مەن ئۆيگە قايتىپ كىرىپ، گېزىتنى ئۆرۈپ-چۆرۈپ كۆرۈپ بولدۇم، يەنە «تاڭ دەۋرى شېئىرلىرىدىن يۈز پارچە» دېگەن كىتابنى ئېلىپ ۋاراقلىدىم. يېرىمىنى كۆرۈپ بولغىچە ئاسمان بارغانسېرى تۇتۇلۇشقا باشلىدى، دوستۇم تېخىچە قايتىپ كەلمەيۋاتاتتى. مەن زېرىكىپ ئورنۇمدىن تۇرۇپ، دېرىزىدىن قويۇق تۇمانغا پۈركەنگەن تاغ مەنزىرىسىگە نەزەر سالدىم، ھېلىقى دولانا دەرىخىنىڭ تۈۋىدىكى ئۆيىنى كۆرۈپ، تۇيۇقسىز ھېلىقى

كچىك قىزچاق ۋە ئۇنىڭ ئاغرىپ قالغان ئانىسىنى يوقلاپ قويۇشنى ئويلاپ قالدىم. مەن بىنادىن پەسكە چۈشۈپ، بىر نەچچە چوڭ ئاپپىلسىن سېتىۋېلىپ قول سومكامغا سېلىپ، تاش يېپىتىلغان ئەگرى-بۈگرى، ئوڭغۇل-دوڭغۇل يول بىلەن ھېلىقى كىچىك ئۆينىڭ ئالدىغا باردىم.

مەن ياغاچ ئىشىكنى يېنىك چەكتىم، ھېلىقى قىز ئىشىكىنى ئېچىپ، بېشىنى كۆتۈرۈپ مېنى كۆردى-دە، بىردەم داڭقىتىپ تۇرۇپ قالدى، ئاندىن كۈلۈمسىرەپ مېنى ئۆيگە كىرىشكە تەكلىپ قىلدى. ئۆي ناھايىتى كىچىك، قاراڭغۇ بولۇپ، تامغا يۆلەپ قويۇلغان كارىۋاتتا ئۇنىڭ ئانىسى كۆزىنى يۇمۇپ تۇپتۇز ياتاتتى. بەلكىم ئۇخلاپ قالغان بولسا كېرەك، يوتقاننىڭ بېشىدا قان داغلىرى ئۇيۇپ قاپتۇ.

ئۇ يۈزىنى يان تەرەپكە قارىتىپ ياتقاچقا، پەقەت ئۇنىڭ پاخپىيىپ قالغان چاچلىرى بىلەن بېشىنىڭ كەينىدىكى يوغان چاچ تۈگۈنلا كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ئىشىكنىڭ يېنىدا بىر كىچىك ئوچاق بولۇپ،

ئۈستىگە بىر كىچىك قۇم قازان ئېسىلغان، ئۇنىڭدىن سۇس ھور كۆتۈرۈلۈپ تۇراتتى. قىزچاق مېنى ئوچاق ئالدىدىكى كىچىك ئورۇندۇققا ئولتۇرۇشقا تەكلىپ قىلدى، ئۆزى مېنىڭ قېشىمدا زوڭغىيىپ ئولتۇرۇپ، ماڭا ھەدەپ سەپىلىشقا باشلىدى. مەن

ئاستاغىنە:

— دوختۇر كەلدىمۇ؟ — دەپ سورىدىم.
— كەلدى، ئانامغا ئوكۇل ئۇرۇپ قويدى. ئۇ ھازىر
ناھايىتى ياخشى، — دېدى. ئۇ يەنە مېنىڭ كۆڭلۈمنى
ياسىغاندەك، — خاتىرجەم بولۇڭ، دوختۇر ئەتە سەھەرىدە
كېلىدۇ، — دەپ قوشۇپ قويدى.

— ئۇ بىر نەرسە يېدىمۇ؟ قازاندىكى نېمە؟ — دەپ
سورىدىم. ئۇ كۈلۈپ تۇرۇپ:

— تاتلىقياڭيۇ ئۇمىچى، بىزنىڭ ھارپا كېچىلىك تامىقىمىز،
— دېدى. مەن ئېلىپ كەلگەن ئاپپىلىسنى ئېسىمگە ئېلىپ،
چىقىرىپ كارىۋات قېشىدىكى پاكار شىرەگە قويدۇم. ئۇ ئۈن
چىقارماي، ئەڭ چوڭ بىر ئاپپىلىسنى ئېلىپ، قەلەمىتىراش بىلەن
ئۇنىڭ ئۈستىدىكى بىر قىسىم پوستىنى سويۇپ ئېلىۋېتىپ، ئىككى
قولى بىلەن ئاستىنقى يېرىمنى يېنىك مېجىشقا باشلىدى.
مەن پەس ئاۋازدا:

— ئۆيۈڭلاردا يەنە كىمىلەر بار؟ — دەپ سورىدىم.
— ھازىر بىزدىن باشقا ھېچكىم يوق، دادام باشقا جايغا
كەتكەن... — دېدى ئۇ. ئۇ گېپىنى توختىتىۋېلىپ، ئاپپىلىس
شۆپۈكىدىن ئاپپىلىس ئېتىنى بىر-بىرلەپ ئېلىپ، ئانىسىنىڭ
ياستۇقىنىڭ بېشىغا قويدى.

ئوچاقتىكى ئوتنىڭ ئاجىز نۇرى ئاستا-ئاستا يوقالدى،
سىرتتىمۇ قاراڭغۇ چۈشكەن ئىدى. مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ
ماڭماقچى بولدۇم، ئۇ مېنى توختىتىپ، ناھايىتى چەبدەسلىك
بىلەن چېگە يىپ ئۆتكۈزۈلگەن يوغان يىڭىنى ئېلىپ، ھېلىقى
ئاپپىلىسنىڭ پوستىغا بىر بىرلەپ ئۆتكۈزۈپ، كىچىك قەپەسكە
ئوخشاش ياساپ، بىر كىچىك بامبۇك ياغاچ بىلەن كۆتۈردى ۋە
دېرىزە تەكچىسىدىن قىسقا بىر شامنى ئېلىپ، ئۇنىڭ ئىچىگە

كىرگۈزۈپ ماڭا سۇنۇپ:

— قاراڭغۇ چۈشۈپ كەتتى، يول تېپىلغاق، بۇ كىچىك چىراغ سىزگە يول باشلايدۇ، — دېدى.

مەن ئۇنىڭغا بارىكالا ئوقۇپ، ئۇنى ئالدىم، ئۇ مېنى ئىشىك سىرتىغىچە ئۈزۈتتىپ چىقتى، مەن نېمە دېيىشىمنى بىلەلمەي قالدىم، ئۇ يەنە مېنىڭ كۆڭلۈمنى ياسىغاندەك قىلىپ:

— دادام ئۇزۇن ئۆتمەيلا چوقۇم قايتىپ كېلىدۇ. شۇ چاغدا ئانامۇ ياخشى بولۇپ كېتىدۇ، — دېدى. ئۇ كىچىك قولى بىلەن ئالدىغا بىر يۇمىلاق سىزدى، ئاندىن ئۇنى مېنىڭ قولۇمغا بېسىپ:

— بىز ھەممىمىز

ياخشى بولۇپ كېتىمىز، — دېدى. روشەنكى، بۇ يەردىكى «ھەممىمىز» دېگىنى مېنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالاتتى.

مەن بۇ ئەپچىلگىنە كىچىك ئاپپىلسىن چىراغنى ئېلىپ، قاراڭغۇ، نەم تاغ يولىدا ئاستا يۈرۈپ كەتتىم. بۇ غۇۋا چىراغنىڭ نۇرى بەك يىراقنى يورۇتالمايتتى، لېكىن، بۇ كىچىك قىزچاقنىڭ تەمكىن، باتۇر، ئۈمىدۋار روھى ماڭا ئىلھام بولدى، مەن خۇددى كۆز ئالدىم چەكسىز يۈرۈپ كەتكەندەك ھېس قىلدىم! دوستۇم قايتىپ كەلگەن بولۇپ، قولۇمدىكى كىچىك ئاپپىلسىن چىراغنى كۆرۈپ، مېنىڭ نەدىن كەلگەنلىكىمنى سورىدى.

— ۋاڭ چۈنلىنىڭ ئۆيىدىن كەلدىم، — دېدىم. ئۇ ھەيران قالغان ھالدا:

— ۋاڭ چۈنلىن، ھېلىقى ياغاچچى، سەن ئۇنى قانداق

تونۇيسەن؟ بۇلتۇر، تاغ باغرىدىكى تېپىي ئىستىتۇتتا، بىر نەچچە ئوقۇغۇچى كوممۇنىست دەپ تۇتۇپ كېتىلگەن. كېيىن ۋاڭ چۈنلىنىمۇ يوقاپ كەتكەن، ئاڭلاشلارغا قارىغاندا، ئۇ دائىم ھېلىقى ئوقۇغۇچىلارنىڭ خېتىنى توشۇيدىكەن... — دېدى.

شۇ كېچىسى، مەن ھېلىقى تاغلىق يېزىدىن كەتتىم، ھېلىقى قىزچاق بىلەن ئانىسىنىڭ خەۋىرىنى قايتا ئاڭلىدىم.

لېكىن، شۇ چاغدىن باشلاپ ھەر يىلى چاغان كەلگەندە، مەن ھېلىقى كىچىك ئاپپىلىسىن چىراغنى ئەسلەيدىغان بولدۇم. 20 يىل ئۆتۈپ كەتتى، ھېلىقى قىزچاقنىڭ دادىسى چوقۇم قايتىپ كەلدى. ئۇنىڭ ئانىسىمۇ چوقۇم ساقىيىپ قالدى، شۇنداقمۇ؟ چۈنكى، بىز «ھەممىمىز» ياخشى بولۇپ كەتتۇق ئەمەسمۇ؟

مىڭزى بىلەن مىزى

مىڭزىنىڭ ھەقىقىي ئىسمى مىڭزى ئەمەس، ئۇنىڭ فامىلىسى شۇ، ئىسمى شۇمىڭ. مىزىنىڭ ھەقىقىي ئىسمىمۇ مىزى ئەمەس، ئۇ بىر مۈشۈك بولۇپ، مى مى دەپ چاقىرىلاتتى. مىڭزى بىلەن مىزى مومىسى ئۇلارغا قويۇپ قويغان ئەركىلەتمە ئىسىم ئىدى.

مىزىنى مىڭزى مومىسىغا ئەكىلىپ بەرگەن ئىدى. مومىسى پېنسىيىگە چىققاندىن كېيىن، بىكار بولۇپ قالدى، ئۇ مىڭزى ۋە ئۇنىڭ دادىسىغا ھەر كۈنى كەچلىك تاماق تەييارلىغاندىن سىرت يەنە بالكونىدا گۈل-گىياھ تېرىش دېگەندەك ئۇششاق-چۈششەك ئىشلار بىلەن مەشغۇل بولۇپ ئىچ پۇشۇقنى چىقىراتتى، چۈنكى مىڭزىنىڭ ئاپىسى ئوقۇش مۇكاپات پۇلىغا ئېرىشىپ، كاناداغا بىر يىللىق بىلىم ئاشۇرۇشقا كەتكەنىدى. شۇڭا مىڭزى مومىسىغا مۈشۈك باقتۇرۇشنى ئويلىدى.

مىڭزى مۈشۈككە بەك ئامراق ئىدى، لېكىن ئانىسىنىڭ مۈشۈك بىلەن خۇشى يوق ئىدى، «مۈشۈك ئىتقا ئوخشىمايدۇ، ئۇ ھەممە يەرگە يامىشىپ، يۈگۈرۈپ يۈرىدۇ، بىردەم ئۈستەلگە، بىردەم كارىۋاتقا چىقىۋېلىپ مەينەت قىلىۋېتىدۇ» دەيتتى. مىڭزى قانداقلا يالۋۇرسىمۇ، ئانىسى زادىلا ئۇنىمىغانىدى. مانا ئەمدى ئانىسى چەت ئەلگە كەتتى، ئۈستۈنكى قەۋەتتىكى دادىسىنىڭ خىزمەتتىشى چېن تاغىنىڭ ئۆيىدە تۈكلىرى ئۇزۇن ئۈچ ئاسلان بار ئىدى، ئۇلارنىڭ تۈكلىرى ئۇزۇن، بۇدۇققىنە بولۇپ، بەك ئوماق ئىدى. كۆپچىلىك: «چېن تاغا مۈشۈككە بەك ئامراق، بىر مۈشۈكنى بېرىۋەتسە، بىر قىزنى تالالىق قىلغاندەك بولۇپ قالىدۇ، ئىشەنچلىك ئادەم بولغاندىلا، ئاندىن مۈشۈكنى بېرىدۇ» دېيىشەتتى. مىڭزى: «مومامغا لازىم ئىكەن، دېسەم، ئۇ ماقۇل بولماي قالمايدۇ، مەن بېرىپ سىناپ باقاي» دەپ ئويلىدى.

مىڭزى ئەتسى مەكتەپتىن كېلىپلا، ئۈستۈنكى قەۋەتكە چىقىپ، چېن تاغغا كۈلۈمسەرەپ تۇرۇپ:

— سىز ئېھتىمال مومامنى تونۇيسىز، ئۇ مۇشۇ يەردە ئامراق، ئۇ پېنسىيىگە چىققاندىن كېيىن قىلىدىغان ئىشى يېنى ئىچى پۇشۇپ قالدى، شۇڭا سىزنىڭ بىر ئاسلىنىڭىزنى ئۆزىگە ھەمراھ قىلىۋالسام دەيدۇ، بولامدۇ؟ — دېدى. چېن تاغا ئۇنىڭغا قاراپ كۈلۈپ تۇرۇپ:

— مومىڭىزغا لازىم بولسا، بىرنى ئېلىپ كېتىڭ، — دېدى. مىڭزى تەبەسسۇم بىلەن يەنە:

— مەن ئۈچلىسىنى ئېلىپ بېرىپ مومامغا كۆرسىتەي، ئۇ بىرنى تاللىۋالسا بولامدۇ؟ ھازىرلا قايتۇرۇپ كېلىمەن، — دېدى. چېن تاغا ئامالسىز ئۈچ ئاسلانى ئۇنىڭ سومكىسىغا سېلىپ بەردى. ئۇ سومكىسىنى يۈدۈپ، ۋېلىسىپىتىگە مىنىپ مومىسىنىڭ ئۆيىگە ئۇچقاندەك يۈرۈپ كەتتى.

مومىسىنىڭ ئۆيى يېقىنلا يەردە بولۇپ، ۋېلىسىپىت بىلەن ئۈچ مىنۇتتىلا يېتىپ بارغىلى بولاتتى، مومىسى يەنە مىڭزىغا چوڭ ئىشىكىنىڭ ئاچقۇچىدىن بىرنى بەرگەن ئىدى، شۇڭا بىمالال كىرىپ چىقالايتتى. مىڭزى خۇشاللىقتىن قىن-قىنىغا پاتماي ئۆيگە كىرگەندە، مومىسى مىڭزىنىڭ ئانىسىغا خەت يېزىۋاتقان ئىكەن. مىڭزى سومكىسىدىن ئاسلانىلارنى بىر-بىرلەپ چىقىرىپ، ئۈستەلگە قويدى، ئۇلار بېشىنى تۆۋەن قىلىپ ئۇنى-بۇنى پۇرىغىنىچە قەلەمدان، پىيالە ۋە ئۈستەل چىرىغىنىڭ ئارىسىدا مېڭىشقا باشلىدى. ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى بىرى ئاپئاق بولۇپ، پەقەت قۇيرۇقىلا قارا ئىدى، دۈمبىسىدىمۇ يەنە بىر تال قارا چېكىتى بار ئىدى، ئۇ ئاسلانىلارنىڭ ئەڭ شوخى بولۇپ، يۈگۈرۈپ كېلىپلا موماينىڭ قولىغا يامىشىپ، خەت يېزىۋاتقان قەلەمگە ئېسىلدى. موماي قولىنى شىلتىپ: «ماڭ، ماڭ» دېدى ۋە بېشىنى كۆتۈرۈپ

كۈلۈمسەرەپ تۇرۇپ:

— بۇ مۇشۇك ئۆزگىچە ئىكەن. قارا قۇيرۇقى قامچىغا، ئاۋۇ قارا دېغى تۈگمىگۈلگە ئوخشايدىكەن. بۇنى تۈگمىگۈل قامچا دېسەك بولغۇدەك، — دېدى. مىڭزى خۇشاللىقىدىن چاۋاك چېلىپ:

— بولىدۇ، بولىدۇ، ئەمىسە تۈگمىگۈل قامچىنى ئېلىپ قالغىن، — دېدى. مومىسى كۈلۈپ كېتىپ:

— ئېلىپ قالساق قالايلى، لېكىن ئاۋۋال ئۇنى ئاپىرئەت. بىز ئالدى بىلەن ئۇنىڭغا يەيدىغان، ئىچىدىغان نەرسىلەر، تەرەت قىلىدىغان، ئۇخلايدىغان جاي تەييارلايلى، — دېدى.

مىڭزى دەرھال ئاسلانلارنى يەنە چېن تاغىغا ئاپىرپ بېرىپ: — مومام سىزگە رەھمەت ئېيتتى، ئۇنىڭغا ئاۋۇ قارا قۇيرۇق ئاسلان يارىدى، — دېدى. ئۇ چېن تاغىنىڭ بېرىشكە كۆزى قىياماسلىقىدىن ئەنسىرەپ، «تۈگمىگۈل قامچا» دېگەن يېقىملىق ئىسمىنى تىلغا ئالمىدى. چېن تاغا ئاسلانلارنى ئانىسىنىڭ ئۇۋىسىغا سېلىۋېتىپ:

— بولىدۇ، سىز دائىم مومىڭىزنىڭ ئۆيىگە ئوينىغىلى بارىسىز، بارغاندا ئۇنى قىينىماڭ، — دېدى. مىڭزىنىڭ چىرايىدا تەبەسسۇم جىلۋىلەندى.

— ئۇنداق قىلىشقا ھەددىمۇ، بىز تەييارلىقنى پۈتتۈرۈپلا ئېلىپ كېتىمىز، — دەپلا قايتتى ئۇ.

مىڭزى مومىسىغا ياردەملىشىپ، بىر چوڭ سۇلياۋ داسىنى تېپىپ، ئىچىگە كۈل قۇيۇپ، مىزغا ھاجەتخانا تەييارلىدى؛ ئىككى قىزىل گۈللۈك تەخسە تېپىپ، چوڭنى مىزىنىڭ تاماق قاچىسى، كىچىكىنى سۇ قاچىسى قىلدى؛ يەنە بىر چوڭ بامبۇك سىۋەت تېپىپ، ئىچىگە بىر قات تور پاختا سېلىپ، مىزىنىڭ كارىۋىتى قىلدى. مومىسى:

— مېنىڭ ئۆيۈمدە ئۇخلايدۇ، لېكىن يەيدىغان، تەرەت قىلىدىغان يېرى ئاشخانىدىكى شېرنىڭ ئاستىدا بولىدۇ، ياز كۈنلىرى يەنە بالكونغا ئېلىپ چىقىپ قويىمەن، بولمىسا پۇرپاق كېتىدۇ، — دېدى. مېنىڭ بۇلارنىڭ ھەممىسىگە قوشۇلدى.

مېنى ئېلىپ كېلىندى، ئۇ ھەقىقەتەن بەك شوخ ئىدى! خۇددى ئانىسى ئېيتقاندەك، كۈن بويى ھەممە يەردە يۈگۈرۈپ، سەكرەپ، بىردەم شېرەگە، بىردەم كارىۋاتقا چىقىۋالاتتى، ھەممە نېمىنى ئۇپاق-بۇپاققا ئىتتىرىپ يۈرەتتى. شۇڭا مومىسى ئۇنى دائىم يۇيىدىغان، يۇيۇپ بولغاندىن كېيىن لۆڭگە بىلەن يۆگەپ قويىدىغان، تېخى شامالدىرغۇچ بىلەن ئۇنى قۇرۇتۇپ قويىدىغان بولدى. ناشتىدىن كېيىن، سۈت قازىنىنى يۇيىدىغان چاغدا، يەنە بىر چۆمۈچ ئۇماچنى قازاندا بىر قېتىم پىشۇرۇپ، ئۇنىڭغا يەنە ئۆزلىرى يېمىگەن تۇخۇم سېرىقنى ئارىلاشتۇرۇپ مېزىغا يېگۈزەتتى. مومىسى مېزىنى بېقىپ ھەم ئاقارتىپ، ھەم سەمرىتىپ، بىر يوغان ئاق مويىلۇق توپقا ئوخشىتىپ قويدى. مېنى ئادەتتە ئىنتايىن كەپسىز بولۇپ، مېنى ئۇنى قۇچىقىغا ئالاي دېسە تىركىشىپ تۇرۇۋالاتتى، لېكىن قورسىقى تويغاندىن كېيىن يەنە پۇشۇلداپ ئۇخلايتتى. مومىسى دائىم كەچلىك تاماقنىڭ ئالدىدا ئۇنىڭغا بىر نەرسە يېگۈزەتتى، بېلىق بېشى، توخۇ پۇتى دېگەندەك نەرسىلەرنى چاناپ، ئۇنىڭ تامىقىغا ئارىلاشتۇرۇپ بېرەتتى. مېنى بىر چەتتە مياڭشىپ تۇراتتى، مومىسى ئۇنىڭ تاماق قاچىسىنى قويۇشىغىلا، مېنى قۇيرۇقىنى دىڭگايىتىپ يۈگۈرۈپ يېيىشكە باشلايتتى، ئاندىن ئالدى پۇتى بىلەن توختىماستىن يۈزىنى يۇياتتى، ئاندىن كېيىن ھورۇنلۇق بىلەن بىر سوزۇلۇۋېتىپ، ئەسنەشكە باشلايتتى. بۇ ۋاقىتتا مېنى ئۇنى قۇچىقىغا ئېلىۋالاتتى، مېنى قىمىر قىلماي كۆزىنى يۇمۇپ، تۈگۈلۈپ يېتىپ كېتەتتى. مېنى ئۇنى يېنىك سىلايتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ يېنىك پۇشۇلداپ ئۇيقۇغا كېتەتتى. ھەر كۈنى كەچلىك تاماقتىن كېيىن، مومىسى بىلەن دادىسى تېلېۋىزور

كۆرگەچ پاراڭلىشاتتى. مىڭزى بىر چەتتە ئولتۇرۇپ، ئۇيقۇغا كەتكەن مىزنى قۇچىقىغا ئېلىپ، ئۇنىڭ قاردەك ئاق، ئۇزۇن تۈكلىرىنى ئاستا سىلايتتى، بەزىدە ئېڭىشىپ يۈزىنى ئۇنىڭغا ياقاقتى، تېلېۋىزور ئېكرانىدىكى مىغىلداپ يۈرگەن كىشىلەرگە نەزىرىنى سالمايتتى. «خەۋەرلەر» پروگراممىسى كۆرسىتىلىپ بولغاندىن كېيىن، دادىسى ئورنىدىن تۇرۇپ، «شۈمىڭ، بىز ماڭايلى، سەن تاپشۇرۇقلىرىڭنى تېخى ئىشلەپ بولمىدىڭ، موماڭغا خوش دېگىن» دېگەندىلا، مىڭزى ئامالسىز مىزىنى مومىسىنىڭ تىزىغا قويۇپ، كۆزى قىيمىغان ھالدا ماڭاتتى.

بۇ يەكشەنبە چۈشتە، مومىسى مىڭزىنىڭ تەلىپى بويىچە، چېن تاغنى چۈشلۈك تاماققا تەكلىپ قىلدى، ئۇنىڭغا مىزىنىڭ ئوبدان چوڭ بولغان - بولمىغانلىقىنى كۆرسەتمەكچى ھەم رەھمەت ئېيتماقچى بولدى. چېن تاغا كەلدى ھەم مومىسى بىلەن سالاملاشتى، مىڭزى مىزىنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى، ئۇ مىزىغا مۇنداقلا قاراپ قويدى. چېن تاغا تاماق يېگەچ، دادىسى بىلەن كومپيۇتېر دېگەن نېمە، پروگرامما تۈزۈش تىلىنى قانداق ئىشلىتىدۇ، ماتېرىياللارنى قانداق ساقلايدۇ، ئىشلەتكەندە قايسى كۇنۇپكىلارنى باسدۇ، ئۇنى باسقاندا قانداق ماتېرىياللار چىقىدۇ، دېگەن بىر تالاي مەسىلىلەر ئۈستىدە پاراڭ سېلىشتى. مىڭزى مومىسىدىن ئاستاغىنە:

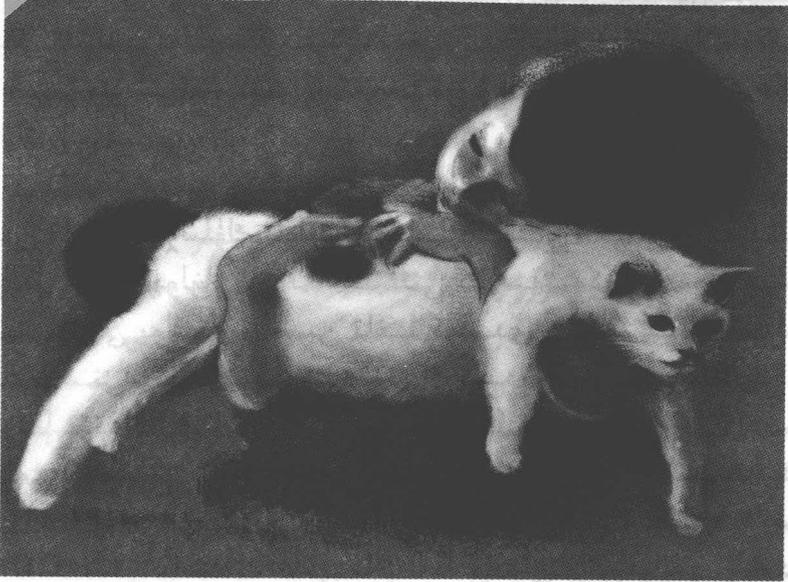
— كومپيۇتېر دېگەن قانداق بولىدۇ؟ ئۇنىڭ مۇشۇك بېقىشقا پايدىسى بارمۇ؟ — دەپ سورىدى. مومىسى كۈلۈپ كېتىپ:

— مەنمۇ ئېنىق بىلمەيمەن. مەن مىزىنىڭ ماتېرىياللىرىنى كومپيۇتېرغا كىرگۈزۈپ، لازىم بولغاندا بىر كۇنۇپكىنى بېسىپلا چىقىرىشنى ئويلاۋاتىمەن، — دېدى. تاماقتىن كېيىن، چېن تاغا مومىسىغا رەھمەت ئېيتىپ:

— چۈشتىن كېيىن يەنە كومپيۇتېر بىلەن ھەپلىشىمەن،

مەن ماڭاي، — دېدى. دادىسىمۇ:

— شۇيىمىڭ، مەن بىلەن قايتىپ چۈشۈك ئۇيۇڭنى ئۇخلا،
ئويغانغاندىن كېيىن ئاناڭغا خەت يازسەن، — دېدى. مېڭىزى
ئىلاجسىز مىزنى قۇچاقلاپ، يۈزنى يۈزىگە يېقىپ قويۇپ،
دادىسى بىلەن قايتتى.

مىڭىزى ئۆيگە قايتىپ كېلىپلا ئۇخلاپ كەتتى. ئۇ تۇيۇقسىز
چۈش كۆردى، چۈشىدە بىراۋ مىزنى قىيناۋاتقانداك ئۇنىڭ
قاتتىق مياڭلىغىنىنى ئاڭلىدى. ئەتراپقا قاراپ، ئالدىغا بىر چوڭ
قارا ساندۇقنىڭ قويۇپ قويۇلغانلىقىنى كۆردى، ئۇ خۇددى بايا
ئېيتىلغان كومپيۇتېر بولۇپ، مىزى ئۇنىڭ ئىچىگە سولاپ
قويۇلغانداك قىلاتتى. ئۇ يوغان كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ،
ساندۇقنىڭ يوقۇقىدىن مىڭىزغا قاراپ توختىماستىن مياڭلايتتى.
مىڭىز جىددىيلەشكەنلىكىدىن ھېلىقى قارا ساندۇقنى تاقىلدىتىپ
ئۇرۇپ، ئۇنىڭ كۈنۈپكىسىنى تاپماقچى بولۇپ تاپالمىدى.

ئۇ جىددىيلىشىپ تەرگە چۆمۈلۈپ كەتتى، قۇلىقىغا يەنلا تاق - تاق قىلغان ئاۋازلا ئاڭلىناتتى، ئۇ كۆزىنى ئاچقاندا، ئۆزىنىڭ كارىۋاتتا ياتقانلىقىنى كۆردى، دادىسى ماشىنىكا بىلەن ئانىسىغا خەت يېزىۋاتاتتى. مىڭزى كارىۋاتتىن چۈشۈپ، تامغا ئېسىپ قويۇلغان مومىسىنىڭ ئۆيىنىڭ ئاچقۇچىنى ئېلىپ چىقىپ كەتتى، دادىسى ئۇنىڭ كەينىدىن «بېرىپ موماڭنى ئاۋارە قىلما...» دېگىنىچە قالدى، ئۇ گەپكە قۇلاقمۇ سالماي چىقىپ كەتتى.

ئۇ مومىسىنىڭ چوڭ ئىشىكىنى ئاستا ئېچىپ، مومىسىنىڭ ھۇجرىسىنىڭ ئىشىكىنى قىيا ئېچىپ قارىدى. مومىسى ئۇخلاۋاتاتتى، مىزى مومىسىنىڭ ياستۇقىنىڭ قېشىدا دۈم ياتاتتى، مىزى ئىشىكىنىڭ ئېچىلغانلىقىنى ئاڭلاپ، دەرھال سەگەكلىك بىلەن كۆزلىرىنى يوغان ئاچتى، مىڭزىنى كۆرۈپ يەنە دۈم يېتىپ، بېشىنى ئالدى پۇتىغا تەگكۈزۈپ، ئارقا پۇتىنى يىغدى، بۇ ئۇنىڭ خىرىس قىلىش ئالدىدىكى تەييارلىق قىياپىتى ئىدى.

مىڭزى يېنىچە بولۇپ ئىشىكتىن قىسىلىپ كىردى، ئۇ قولنى سوزۇشىغا، بۇ تۈكلۈك مەخلۇق ئېتىلىپ بېرىپ ئۇنىڭ كۆكرىكىگە يۇمشاققىنە تەگدى. مىڭزى ئۇنى چىڭگىدە باغرىغا باستى، لېكىن نېمە ئۈچۈنكىن، كۆزلىرى تۇيۇقسىز غۇۋالىشىپ كەتتى...

[General Information]

书名=冰心 维吾尔文

SS号=40282291

